

Lagrådsremiss

Kemikalietillsynen

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 11 februari 2010

Andreas Carlgren

Egon Abresparr
(Miljödepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslår regeringen ändrade tillsynsbestämmelser i 26 kap. miljöbalken. Förslagen, som syftar till att skapa förutsättningar för en mer ändamålsenlig och effektivare organisation för kemikalietillsynen, innebär i huvudsak följande. Det kommunala ansvaret att utöva tillsyn över hanteringen av kemiska produkter som följer direkt av lagen tas bort. Kommunernas kemikalietillsyn regleras i stället på förordningsnivå. Alla bestämmelser i miljöbalkens tillsynskapitel, dvs. även de om egenkontroll och miljörapport, ska gälla vid tillsyn över att EU-förordningar inom miljöbalkens tillämpningsområde följs. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att lämna varuprov. Om det finns särskilda skäl, ska den som lämnat varuprovet ha rätt till ersättning. Dessutom ska den som lämnat varuprovet inte behöva ersätta myndighetens kostnader för provtagning och undersökning av prover om det finns särskilda skäl för det. Arbetsmiljöverket och Transportstyrelsen får ett utökat ansvar för tillsynen över EU:s kemikalierregistreringsförordning.

I lagrådsremissen föreslås även ändringar i miljöbalkens regler om kemiska produkter (14 kap.) och straff (29 kap.) med anledning av dels en ny EU-förordning om klassificering och märkning av kemikalier, dels att vissa regler om utsläppande på marknaden och användning av kemiska produkter och varor har förts över från ett EU-direktiv till EU:s kemikalierregistreringsförordning.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2010 i fråga om 14 och 29 kap. miljöbalken och i övrigt den 1 januari 2011.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Lagförslag.....	4
2.1	Lag om ändring i miljöbalken.....	4
2.2	Lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).....	16
2.3	Lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364).....	19
3	Ärendet och dess beredning.....	21
4	Kemikalietillsyn.....	22
4.1	Bakgrund och gällande rätt.....	22
4.2	Behovet av en tydligare tillsynsorganisation på kemikalieområdet.....	25
4.3	Tillsyn över kemiska produkter.....	26
4.4	Tillsyn över varor.....	31
4.5	Tillsyn över EU:s kemikalierregistreringsförordning och kemikalieklassificeringsförordning.....	36
4.6	Egenkontroll och EU-förordningar.....	39
5	Straffbestämmelser om överträdelser av kemikalierregistreringsförordningen.....	41
6	Lagändringar med anledning av kemikalieklassificeringsförordningen.....	42
6.1	Bakgrund.....	42
6.2	Ändringar i 14 kap. miljöbalken.....	45
6.3	Sanktioner.....	47
6.3.1	Miljöfarlig kemikaliehantering.....	47
6.3.2	Kemikalierregistreringsbrott.....	51
6.3.3	Bristfällig miljöinformation.....	52
7	Ikraftträdande.....	55
7.1	Reach-utredningens förslag.....	55
7.2	Kemikalieklassificeringsförordningen.....	55
8	Konsekvenser.....	56
9	Författningskommentar.....	59
9.1	Ändringarna i miljöbalken.....	59
9.2	Ändringarna i arbetsmiljölagen (1977:1160).....	64
9.3	Ändringarna i fartygssäkerhetslagen (2003:364).....	65
Bilaga 1	Reach-utredningens lagförslag.....	66
Bilaga 2	Remissinstanserna – Reach-utredningens förslag.....	75
Bilaga 3	Kemikalieinspektionens lagförslag.....	76
Bilaga 4	Remissinstanserna – Kemikalieinspektionens lagförslag.....	82

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1060),
3. lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364).

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 14 kap. 2, 3, 10, 17 och 20 §§, 26 kap. 3, 5, 22 och 27 §§, 27 kap. 1–3 §§, 29 kap. 3, 3 b och 6 §§ samt rubriken närmast före 14 kap. 20 § ska ha följande lydelse,

dels att det i balken ska införas två nya paragrafer, 26 kap. 22 a och 22 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

2 §¹

I detta kapitel avses med

1. kemisk produkt: ett kemiskt ämne eller en beredning av kemiska ämnen som inte är en vara,

2. vara: ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion,

3. bioteknisk organism: en produkt som har framställts särskilt i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte och som helt eller delvis består av eller innehåller levande mikroorganismer, däribland virus, nematoder, insekter eller spindeldjur,

4. kemiskt bekämpningsmedel: en kemisk produkt som syftar till att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller

1. kemisk produkt: ett kemiskt ämne eller en blandning av kemiska ämnen som inte är en vara,

2. blandning: en blandning eller lösning som består av två eller flera ämnen,

3. vara: ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion,

4. bioteknisk organism: en produkt som har framställts särskilt i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte och som helt eller delvis består av eller innehåller levande mikroorganismer, däribland virus, nematoder, insekter eller spindeldjur,

5. kemiskt bekämpningsmedel: en kemisk produkt som syftar till att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller

¹ Senaste lydelse 2008:240.

olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

5. biologiskt bekämpningsmedel: en bioteknisk organism som framställs särskilt för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

6. hantering: en verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt eller bioteknisk organism tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överläts eller är föremål för något annat jämförbart förfarande,

7. införsel: att föra in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige, och

8. utförsel: att föra ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara från Sverige.

olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

6. biologiskt bekämpningsmedel: en bioteknisk organism som framställs särskilt för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

7. hantering: en verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt eller bioteknisk organism tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överläts eller är föremål för något annat jämförbart förfarande,

8. införsel: att föra in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige, och

9. utförsel: att föra ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara från Sverige.

3 §²

I detta kapitel avses med

kemikalierregistreringsförordningen: Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG³,

kemikalieklassificeringsförordningen: Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006⁴,

² Senaste lydelse 2008:240.

³ EUT L 396, 30.12.2006, s. 1 (Celex 32006R1907).

⁴ EUT L 353, 31.12.2008, s. 1 (Celex 32008R1272).

biociddirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv 98/8/EG av den 16 februari 1998 om utsläppande av biocidprodukter på marknaden, senast ändrat genom kommissionens direktiv 2008/16/EG,

preparatdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/45/EG av den 31 maj 1999 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga preparat, senast ändrat genom kemikalie-registreringsförordningen,

växtskyddsmedelsdirektivet: rådets direktiv 91/414/EEG av den 15 juli 1991 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, senast ändrat genom kommissionens direktiv 2007/76/EG,

ämnedirektivet: rådets direktiv 67/548/EEG av den 27 juni 1967 om tillnärmning av lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/121/EG.

biociddirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv 98/8/EG av den 16 februari 1998 om utsläppande av biocidprodukter på marknaden⁵, senast ändrat genom kommissionens direktiv 2009/151/EG⁶,

preparatdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/45/EG av den 31 maj 1999 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga preparat⁷, senast ändrat genom kemikalie-klassificeringsförordningen,

växtskyddsmedelsdirektivet: rådets direktiv 91/414/EEG av den 15 juli 1991 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden⁸, senast ändrat genom kommissionens direktiv 2009/160/EU⁹,

ämnedirektivet: rådets direktiv 67/548/EEG av den 27 juni 1967 om tillnärmning av lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen¹⁰, senast ändrat genom kommissionens direktiv 2009/6/EG¹¹.

10 §¹²

Ett bekämpningsmedel får godkännas endast om medlet

1. är godtagbart från hälso- och miljöskyddssynpunkt och behövs för de bekämpningsändamål som anges i 2 § 4 eller 5, eller

2. uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt växtskyddsmedelsdirektivet eller biociddirektivet.

Ett godkännande får gälla i högst fem år eller, om det finns särskilda skäl, tio år.

1. är godtagbart från hälso- och miljöskyddssynpunkt och behövs för de bekämpningsändamål som anges i 2 § 5 eller 6, eller

godkännande enligt växtskyddsmedelsdirektivet eller biociddirektivet.

⁵ EGT L 123, 24.4.1998, s. 1 (Celex 31998L008).

⁶ EUT L 313, 28.11.2009, s. 78 (Celex 32009L0151).

⁷ EGT L 200, 30.7.1999, s. 1 (Celex 31999L0045).

⁸ EGT L 230, 19.8.1991, s.1 (Celex 31991L0414).

⁹ EUT L 338, 19.12.2009, s. 83 (Celex 32009L0160).

¹⁰ EGT L 196, 16.8.1967, s. 1 (Celex 31967L0548).

¹¹ EUT L 36, 5.2.2009, s. 15 (Celex 32009L0006).

¹² Senaste lydelse 2008:240.

17 §¹³

Reklam för *beredningar av kemiska ämnen*, som kan föranleda en enskild person att ingå köpeavtal utan att ha sett den etikett eller förpackning som *beredningen* är avsedd att levereras med, ska, om *beredningen* är farlig enligt artikel 2.2 i preparatdirektivet och den inte omfattas av undantagen i artikel 1.5, innehålla en upplysning om den typ eller de typer av fara som ska anges på etiketten eller förpackningen.

Reklam för *blandningar*, som kan föranleda en enskild person att ingå köpeavtal utan att ha sett den etikett eller förpackning som *blandningen* är avsedd att levereras med, ska innehålla en upplysning om den typ eller de typer av fara som ska anges på etiketten eller förpackningen om *blandningen* är farlig enligt artikel 2.2 i preparatdirektivet och den inte omfattas av undantagen i artikel 1.5.

Dispens från kemikalierestriktionsförordningen

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från krav i kemikalierestriktionsförordningen, om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen.

Dispenser från EU-förordningar

20 §¹⁴

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från krav i kemikalierestriktionsförordningen och kemikalieklassificeringsförordningen, om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen.

26 kap.

3 §¹⁵

Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, generalläkaren, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter), i enlighet med vad regeringen bestämmer.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, *över hanteringen av kemiska produkter enligt 14 kap.* och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

¹³ Senaste lydelse 2008:240.

¹⁴ Senaste lydelse 2008:240.

¹⁵ Senaste lydelse 1999:385.

Regeringen får *föreskriva* att den tillsynsmyndighet *regeringen bestämmer* får överlåta åt en kommun att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet, *om kommunen har gjort framställning om det*. Detta gäller inte *verksamhet* som utövas av Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materialverk eller Försvarets radioanstalt.

Regeringen får *meddela föreskrifter om* att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun *som begär det* att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte *verksamheter* som utövas av Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materialverk eller Försvarets radioanstalt.

5 §¹⁶

Regeringen får meddela föreskrifter om att *tillsynsbestämmelserna* ska gälla även i fråga om tillsyn över att *EG-förordningar* inom denna balks tillämpningsområde följs.

Regeringen får meddela föreskrifter om att *detta kapitel* ska gälla även i fråga om tillsyn över att *EU-förordningar* inom denna balks tillämpningsområde följs.

22 §¹⁷

Den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller den som upplåter en byggnad för bostäder eller för allmänna ändamål, om det finns skäl att anta att byggnadens skick medför olägenheter för människors hälsa. Om det är lämpligare, får tillsynsmyndigheten i stället besluta att en sådan undersökning ska utföras av någon annan och utse någon att göra undersökningen

Den som är skyldig att utföra undersökningen är skyldig att ersätta kostnaderna för en undersökning som någon annan utsetts att göra med det belopp som tillsynsmyndigheten fastställer.

Om inte annat följer av 22 b §, ska den som är skyldig att utföra undersökningen ersätta kostnaderna för en undersökning som någon annan utsetts att göra med det belopp som tillsynsmyndigheten fastställer.

Beslut om undersökning får förenas med förbud att överlåta den berörda fastigheten eller annan egendom till dess undersökningen är slutförd.

¹⁶ Senaste lydelse 2008:240.

¹⁷ Senaste lydelse 2008:240.

22 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som saluför, överlåter eller till eller från Sverige för in eller ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara att lämna de varuprover som behövs för tillsynen.

22 b §

Den som har lämnat ett varuprov enligt föreskrifter meddelade med stöd av 22 a §

1. ska ha rätt till ersättning för varuprovet från den myndighet som provet lämnats till om det finns särskilda skäl för det, och

2. behöver inte ersätta kostnaderna för provtagning och undersökning av prover om det finns särskilda skäl för det.

27 §¹⁸

De som har tagit befattning med ärenden enligt denna balk eller *EG-förordningar* inom balkens tillämpningsområde eller i ett sådant ärende har utfört sådana undersökningar som anges i 22 § första stycket tredje meningen får inte obehörigen röja eller utnyttja vad de då har fått veta om affärs- eller driftförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

De som har tagit befattning med ärenden enligt denna balk eller *EU-förordningar* inom balkens tillämpningsområde eller i ett sådant ärende har utfört sådana undersökningar som anges i 22 § första stycket tredje meningen får inte obehörigen röja eller utnyttja vad de då har fått veta om affärs- eller driftförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar.

27 kap.

1 §¹⁹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

¹⁸ Senaste lydelse 2009:476.

¹⁹ Senaste lydelse 2008:240.

meddela föreskrifter om avgift för myndigheters kostnader för prövning och tillsyn enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt för prövning och tillsyn med anledning av *EG-förordningar* inom denna balks tillämpningsområde. Kommunfullmäktige får meddela föreskrifter om sådana avgifter när det gäller en kommunal myndighets verksamhet.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får bestämma att dess beslut om påförande av avgift enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska gälla omedelbart även om beslutet överklagas.

2 §²⁰

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader.

Bestämmelser om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader finns också i 10 kap. 16 §, 25 kap. 8 § och 26 kap. 22 § andra stycket.

Bestämmelser om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader finns också i 10 kap. 16 §, 25 kap. 8 § samt 26 kap. 22 § andra stycket och 22 b § 2.

3 §

Alla som är skyldiga att betala avgift enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § första stycket eller som är skyldiga att ersätta kostnader enligt 2 § första stycket eller 26 kap. 22 § andra stycket *skall* lämna de uppgifter som behövs för att avgiftens eller ersättningens storlek *skall* kunna bestämmas. Uppgifterna *skall* lämnas till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller efter regeringens bemyndigande, myndigheten föreskriver.

Alla som är skyldiga att betala avgift enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § första stycket eller som är skyldiga att ersätta kostnader enligt 2 § första stycket eller 26 kap. 22 § andra stycket eller 22 b § 2 ska lämna de uppgifter som behövs för att avgiftens eller ersättningens storlek *ska* kunna bestämmas. Uppgifterna *ska* lämnas till den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken omfattning uppgifter ska lämnas.

²⁰ Senaste lydelse 2007:660.

29 kap.

3 §²¹

För *miljöfarlig kemikaliehantering* döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet tar befattning med en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt utan att vidta de skyddsåtgärder, produktval eller försiktighetsmått i övrigt som behövs på grund av produktens, organismens eller varans inneboende egenskaper och genom denna underlåtenhet orsakar eller riskerar att orsaka skada på människor eller i miljön.

Detsamma gäller den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot ett förbud att sprida bekämpningsmedel enligt 14 kap. 7 §,

2. bryter mot ett förbud eller en föreskrift om en skyddsåtgärd, ett produktval eller ett annat försiktighetsmått som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

3. bryter mot ett förbud eller en begräsning för att producera, använda eller på marknaden släppa ut ett ämne, en produkt eller en utrustning enligt artikel 3, 4, 5 eller 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet²²,

4. genom att på marknaden släppa ut ett tvätt- eller rengöringsmedel eller en tensid för ett sådant medel utan att följa en skyldighet enligt artikel 3 eller 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel²³,

5. i fråga om åtgärder för att hindra eller åtgärda läckage av fluorerade växthusgaser bryter mot bestämmelserna i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 av den 17 maj 2006 om vissa fluorerade växthusgaser²⁴,

6. i fråga om att återvinning av fluorerade växthusgaser ska utföras av certifierad personal eller personal med lämplig utbildning bryter mot en bestämmelse i artikel 4.1 eller 4.3 i förordning (EG) nr 842/2006, *eller*

7. använder en fluorerad växthusgas eller släpper ut en sådan gas på marknaden och därigenom bryter mot ett förbud i artikel 8 eller 9 i förordning (EG) nr 842/2006.

6. i fråga om att återvinning av fluorerade växthusgaser ska utföras av certifierad personal eller personal med lämplig utbildning bryter mot en bestämmelse i artikel 4.1 eller 4.3 i förordning (EG) nr 842/2006,

7. använder en fluorerad växthusgas eller släpper ut en sådan gas på marknaden och därigenom bryter mot ett förbud i artikel 8 eller 9 i förordning (EG) nr 842/2006,

²¹ Senaste lydelse 2008:240.

²² EGT L 244, 29.9.2000, s. 1 (Celex 32000R2037).

²³ EUT L 104, 8.4.2004, s. 1 (Celex 32004R0648).

²⁴ EUT L 161, 14.6.2006, s. 1 (Celex 32006R0842).

8. bryter mot en begränsning för att tillverka, släppa ut på marknaden eller använda ett ämne, som sådant eller ingående i en blandning eller en vara, enligt artikel 67 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG²⁵,

9. släpper ut en kemisk produkt eller ett explosivt föremål på marknaden utan att följa en skyldighet i artikel 35.1 eller 35.2 första stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006²⁶, eller

10. i egenskap av att vara tillverkare, nedströmsanvändare eller någon som för in en kemisk produkt eller ett explosivt föremål till Sverige, släpper ut produkten eller föremålet på marknaden utan att följa en skyldighet i artikel 35.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008.

²⁵ EUT L 396, 30.12.2006, s. 1 (Celex 32006R1907).

²⁶ EUT L 353, 31.12.2008, s. 1 (Celex 32008R1272).

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om

1. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §,
2. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 6 § eller om ansvar enligt 6 § inte ska dömas ut till följd av 6 § andra stycket, eller
3. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 9 § första stycket 9.

3 b §²⁷

För kemikalieregistreringsbrott döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. tillverkar eller importerar ett ämne, som sådant eller ingående i en *beredning*, utan att göra en registreringsanmälan och därigenom bryter mot artiklarna 5 och 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (*Reach*), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG,

1. tillverkar eller importerar ett ämne, som sådant eller ingående i en *blandning*, utan att göra en registreringsanmälan och därigenom bryter mot artiklarna 5 och 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006,

2. producerar eller importerar en vara utan att göra en registreringsanmälan och därigenom bryter mot artiklarna 5 och 7.1 i förordning (EG) nr 1907/2006,

3. producerar eller importerar en vara utan att göra en registreringsanmälan och därigenom bryter mot artikel 5 och ett beslut enligt artikel 7.5 i förordning (EG) nr 1907/2006,

4. bryter mot en skyldighet att lämna eller uppdatera information enligt artikel 12.2 eller 22 i förordning (EG) nr 1907/2006, eller

5. lämnar oriktig information i en registreringsanmälan eller i en handling som kompletterar en sådan anmälan, om det är fråga om en anmälan eller komplettering som avses i artikel 6, 7.1, 7.5, 20.2 tredje stycket, 22.1 och 2, 40.4 eller 41.4 i förordning (EG) nr 1907/2006 och informationen har betydelse för en myndighets eller enskilds riskbedömning eller för en myndighets utvärdering av ett ämnes risk för människors hälsa eller miljön.

Om brottet är grovt, döms för grovt kemikalieregistreringsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om

²⁷ Senaste lydelse 2008:240.

brottet är grovt ska det särskilt beaktas om det har avsett stora mängder av ett ämne, har medfört eller kunnat medföra skador av stor omfattning eller av allvarlig art eller har pågått under lång tid.

6 §²⁸

För *bristfällig miljöinformation* döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. i fråga om kemiska produkter eller biotekniska organismer bryter mot bestämmelserna om produktinformation i 14 kap. genom att

a) felaktigt klassificera eller låta bli att klassificera en produkt *med avseende på hälso- och miljöfarlighet när det gäller farliga ämnen eller beredningar* enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av *bestämmelserna* i 14 kap.,

b) låta bli att märka en produkt eller att lämna annan produktinformation enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av *bestämmelserna* i 14 kap.,

c) låta bli att med en lämplig symbol eller beteckning för fara eller risk eller med annan tydlig varningstext märka en produkt eller på annat sätt lämna produktinformation, om märkningen eller informationen behövs till skydd för människors hälsa eller miljön, eller

d) lämna oriktig eller bristfällig produktinformation,

2. i fråga om kemiska produkter bryter mot en bestämmelse i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 av den 28 januari 2003 om export och import av farliga kemikalier²⁹ genom att

a) låta bli att märka en produkt med en farosymbol, en farobeteckning, en riskfras eller ett varningsmärke enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.1,

b) låta bli att lämna säkerhetsdatablad enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.3, eller

c) lämna oriktig uppgift i märkningen eller säkerhetsdatabladet,

3. i fråga om tvätt- eller rengöringsmedel bryter mot förordning (EG) nr 648/2004 genom att låta bli att märka förpackningar enligt vad som krävs i förordningens artikel 11,

4. i fråga om produkter och utrustning som innehåller fluorerade växthusgaser bryter mot förordning (EG) nr 842/2006 genom att låta bli att märka produkter och utrustning enligt vad som krävs i förordningens artikel 7, eller

5. i fråga om kemiska produkter bryter mot en bestämmelse i förordning (EG) nr 1907/2006 genom att

a) felaktigt klassificera eller låta bli att klassificera en produkt enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

b) låta bli att märka en produkt eller att lämna annan produktinformation enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

²⁸ Senaste lydelse 2008:240.

²⁹ EUT L 63, 6.3.2003, s. 1 (Celex 32003R0304).

a) låta bli att förse mottagaren av ett ämne eller en *beredning* med ett säkerhetsdatablad enligt kraven i artikel 31,

b) lämna oriktigt eller bristfällig uppgift i säkerhetsdatabladet, eller

c) låta bli att tillhandahålla en mottagare eller konsument information om namn på ett ämne som ingår i varan enligt kraven i artikel 33.

a) låta bli att förse mottagaren av ett ämne eller en *blandning* med ett säkerhetsdatablad enligt kraven i artikel 31,

c) låta bli att tillhandahålla en mottagare eller konsument information om namn på ett ämne som ingår i varan enligt kraven i artikel 33, *eller*

6. i fråga om kemiska produkter och explosiva föremål bryter mot en bestämmelse i förordning (EG) nr 1272/2008 genom att

a) felaktigt klassificera eller låta bli att klassificera ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artiklarna 4.1, 4.2, 4.3 eller 4.8, eller

b) felaktigt märka eller låta bli att märka ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artiklarna 4.4, 4.7 eller 4.8.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om underlåtenheten eller den oriktiga eller bristfälliga informationen varit sådan att den inte kunnat försvåra bedömningen av risken för skada på människors hälsa eller i miljön. Ansvar ska inte heller dömas ut enligt denna paragraf om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 9 § första stycket 9.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010 i fråga om 14 kap. 2, 3, 10, 17 och 20 §§ och 29 kap. 3, 3 b och 6 §§ samt i övrigt den 1 januari 2011.

2. Bestämmelserna i 26 kap. 3 § i sin äldre lydelse gäller för tillsyns-ärenden som inletts före ikraftträdandet.

2.2 Lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs i fråga om arbetsmiljölagen (1977:1160),
dels att 1 kap. 2 § och 7 kap. 2 och 7 §§ ska ha följande lydelse,
dels att 3 kap. 2 b § ska betecknas 3 kap. 2 c §,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 3 kap. 2 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §³⁰

Denna lag gäller varje verksamhet i vilken arbetstagare utför arbete för en arbetsgivares räkning. I fråga om fartygsarbete gäller lagen även när svenska fartyg används till sjöfart utanför Sveriges sjöterritorium.

I fråga om fartyg och fartygsarbete ska vad som sägs i denna lag om Arbetsmiljöverket i stället gälla Transportstyrelsen. Vad som sägs om en arbetsgivare i denna lag ska såvitt avser fartyg också gälla en redare, även då fartygsarbete utförs av någon annan än den som är anställd av redaren. Med redare likställs i denna lag den som i redarens ställe utövar ett avgörande inflytande över fartygets drift.

Om skyldigheter i vissa avseenden för andra än arbetsgivare och arbetstagare finns bestämmelser i 3 och 5 kap.

Om befälhavarens skyldigheter vid fartygsarbete finns bestämmelser i fartygssäkerhetslagen (2003:364).

I fråga om varor som är avsedda för konsumenter eller som kan antas komma att användas av konsumenter gäller också produktsäkerhetslagen (2004:451).

En bestämmelse om skyldighet för arbetsgivare att göra information om kemiska ämnen och beredningar tillgänglig finns i artikel 35 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG

Bestämmelser om tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av ämnen, som sådana eller ingående i blandningar eller varor, finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/

³⁰ Senaste lydelse 2008:1387.

och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG. 769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG³¹.

3 kap.

2 b §

Regeringen får meddela föreskrifter i frågor som faller under Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar om att 2 a § första och andra styckena ska gälla även i fråga om att följa Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG³².

7 kap.

2 §³³

Arbetsmiljöverket utövar tillsyn enligt detta kapitel över att bestämmelsen i artikel 35 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets

Regeringen får meddela föreskrifter om Arbetsmiljöverkets tillsyn enligt detta kapitel över att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94

³¹ EUT L 396, 30.12.2006, s. 1 (Celex 32006R1907).

³² EUT L 396, 30.12.2006, s. 1 (Celex 32006R1907).

³³ Senaste lydelse 2008:261.

direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG följs.

samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG följs³⁴.

7 §³⁵

Arbetsmiljöverket får gentemot den som har skyddsansvar enligt 3 kap. 2–12 §§, 5 kap. 3 § första stycket eller 6 § i detta kapitel *meddela* de förelägganden eller förbud som behövs

1. för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ska följas, och

2. för att *artikel 35* i förordning (EG) nr 1907/2006 ska följas.

Arbetsmiljöverket får gentemot den som har skyddsansvar enligt 3 kap. 2–12 §§, 5 kap. 3 § första stycket eller 6 § i detta kapitel *besluta* de förelägganden eller förbud som behövs

2. för att *de bestämmelser* i förordning (EG) nr 1907/2006 *som omfattas av Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar* ska följas.

I beslut om föreläggande eller förbud kan Arbetsmiljöverket sätta ut vite.

Om någon inte följer ett föreläggande, får Arbetsmiljöverket besluta att rättelse ska ske på dennes bekostnad.

Om ett föreläggande har *meddelats* beträffande någon åtgärd till vilken det krävs bygglov, rivningslov eller marklov enligt plan- och bygglagen (1987:10) men sådant lov inte beviljas, upphör föreläggandet att gälla såvitt avser åtgärden.

Om ett föreläggande har *beslutats* beträffande någon åtgärd till vilken det krävs bygglov, rivningslov eller marklov enligt plan- och bygglagen (1987:10) men sådant lov inte beviljas, upphör föreläggandet att gälla såvitt avser åtgärden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

³⁴ EUT L 396, 30.12.2006, s. 1 (Celex 32006R1907).

³⁵ Senaste lydelse 2008:934.

2.3 Lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 § fartygssäkerhetslagen (2003:364) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §³⁶

Transportstyrelsen utövar, om något annat inte anges, tillsyn enligt denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av lagen när det gäller

1. fartyg och deras utrustning, drift, lastning, lossning och säkerhetsorganisation,
2. säkring av last som ännu inte har förts ombord,
3. rederiers säkerhetsorganisation, och
4. arbetsmiljön ombord.

När det gäller inspektion enligt 8 § utövas tillsyn även av Kustbevakningen i den utsträckning som Transportstyrelsen beslutar i samråd med Kustbevakningen.

I frågor som avser arbetsmiljön ska tillsynen också avse att arbetsmiljölagen (1977:1160), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän och föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar *samt artikel 35 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG följs. Sådan tillsyn utövas i samverkan med Arbetsmiljöverket.*

I frågor som avser arbetsmiljön ska tillsynen också avse att arbetsmiljölagen (1977:1160), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän och föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar *följs.*

³⁶ Senaste lydelse 2008:1378.

Tillsynen ska också avse de delar av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG som omfattas av tillsynsansvar enligt föreskrifter meddelade med stöd av arbetsmiljölagen (1977:1160).

Tillsyn enligt första och andra styckena utövas i samverkan med Arbetsmiljöverket.

Bestämmelser om tillsyn av livsmedelshandlingen finns i livsmedelslagen (2006:804).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade vid sitt sammanträde den 1 mars 2007 att tillkalla en särskild utredare (dir. 2008:73) med uppdrag att göra en översyn av svensk kemikalielagstiftning med avseende på tillsyn, avgifter och vad som därutöver följer av ikraftträdandet av EU:s kemikalieregistreringsförordning, dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG (EUT L 396, 30.12.2006, s. 1, Celex 32006R1907). ”Reach” är en förkortning av engelskans ”Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals”.

Utredningen antog namnet Reach-utredningen. Utredningens uppdrag innebar i huvudsak att analysera och lämna förslag till de författningsändringar som bedöms nödvändiga till följd av ikraftträdandet av kemikalieregistreringsförordningen och hur det nationella tillsynsansvaret som en följd av kemikalieregistreringsförordningen och övrig kemikalielagstiftning lämpligen bör fördelas mellan olika myndigheter. I oktober 2007 överlämnade utredningen delbetänkandet ”Reach – genomförande och sanktioner” vilket föranledde lagändringar som trädde i kraft den 1 juni 2008. I juni 2008 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande Kemikalietillsyn – organisation och finansiering (SOU 2008:73). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Miljödepartementet (M2008/2824/Kk).

I ärendet finns också förslag till ändringar i miljöbalken som föranletts av ikraftträdandet av den s.k. kemikalieklassificeringsförordningen, dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 (EUT L 353, 31.12.2008, s. 1, Celex 32008R1272). Förslag till de författningsändringar som behövs med anledning av den förordningen har tagits fram av Kemikalieinspektionen på uppdrag av regeringen. Kemikalieinspektionens förslag återges i *bilaga 4*. Förslaget har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En sammanställning av remissvaren finns tillgängliga i Miljödepartementet (dnr M2009/3289/R).

4 Kemikalietillsyn

4.1 Bakgrund och gällande rätt

Miljöbalken

När bestämmelserna i de centrala lagarna på miljöområdet fördes samman till en miljöbalk betonade regeringen i förarbetena till miljöbalken att det var angeläget att även tillsynen över efterlevnaden av lagstiftningen samordnades. För att det skulle vara möjligt att åstadkomma en samordning av tillsynsbestämmelserna i miljöbalken bedömde regeringen att fördelningen av tillsynsansvaret behövde ske på förordningsnivå. Efter viss kritik från remissinstanserna mot att det inte skulle framgå direkt av balken vilka som ansvarar för tillsynen preciserades regeringens bemyndigande i 26 kap. 3 § första stycket miljöbalken så att det framgår att tillsynen utövas av Naturvårdsverket, generalläkaren, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna i enlighet med vad regeringen bestämmer. Remisskritiken föranledde också att kommunernas tillsynsansvar över delar av miljö- och hälsoskyddet, hanteringen av kemiska produkter och avfallshanteringen kom att regleras direkt i 26 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken.

Eftersom fördelningen av ansvaret för den tillsynen i huvudsak sker på förordningsnivå innehåller förarbetena till miljöbalken endast en översiktlig beskrivning av utgångspunkterna för fördelningen av ansvaret för kemikalietillsynen (prop. 1997/98:45 del 1 s. 510 f.). I fråga om Kemikalieinspektionens tillsynsansvar ansåg regeringen att det var lämpligt att myndigheten fortsatte att ha det ansvar för tillsynen över tillverkare, importörer och andra leverantörer som myndigheten hade enligt lagen (1985:426) om kemiska produkter. Regeringen ansåg vidare att kommunerna borde få större ansvar för kemikaliekontrollen vilket innebar att kommunerna som grundprincip skulle utöva all tillsyn över återförsäljare och yrkesmässiga användare. Däremot ansåg regeringen inte att länsstyrelsen borde ha något generellt ansvar för kemikalietillsynen. Eftersom det var lämpligt att miljöskyddstillsynen och kemikalietillsynen följdes åt, fick länsstyrelsen ändå ansvar för kemikalietillsynen vid de tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter där myndigheten redan hade ansvar för miljöskyddstillsynen. Förarbetena till miljöbalken nämner inget om tillsyn över varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt.

Förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken

Regeringen har med stöd av bemyndigandet i 26 kap. 3 § första stycket miljöbalken meddelat förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken (tillsynsförordningen). I 13–13 m §§ i denna förordning fördelas ansvaret för tillsynsvägledningen när det gäller tillämpningen av miljöbalken och EU-förordningar inom miljöbalkens område. Ansvaret

för tillsynsvägledningen är fördelat mellan fjorton centrala statliga myndigheter, varav flertalet har ett ansvar för tillsynsvägledning inom kemikalieområdet. Länsstyrelsen har ansvar för tillsynsvägledningen i länet. I bilagan till förordningen framgår hur ansvaret för tillsynen är fördelat mellan olika tillsynsmyndigheter.

Bilagan till tillsynsförordningen är indelad i sex tillsynsområden under punkterna A–G. Ansvaret för kemikalietillsynen regleras i punkterna C Försvarets verksamheter, D Kemiska produkter och biotekniska organismer och G Vissa EG-förordningar. Även punkten B Verksamheter m.m. är av betydelse för regleringen av kemikalietillsynen.

Kemikalieinspektionen har enligt punkten D1 i bilagan till tillsynsförordningen ansvar för tillsynen över tillverkare och andra primärleverantörer som släpper ut kemiska produkter, varor och biotekniska organismer på marknaden med avseende på deras produkter och varor. Kemikalieinspektionens tillsynsansvar är genom texten ”med avseende på deras produkter och varor” avgränsat till bestämmelser som är knutna till kemikalierna som sådana, exempelvis bestämmelser om märkning och annan produktinformation. Från Kemikalieinspektionens tillsynsområde undantas också den tillsyn som Läkemedelsverket bedriver över kosmetiska och hygieniska produkter, som Livsmedelsverket bedriver över material och produkter som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel samt nappar och som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bedriver över kemiska produkters och varors brandfarliga, oxiderande och explosiva egenskaper. Dessutom undantas tillsyn över drivmedel och bränslen, ämnen som bryter ned ozonskiktet, batterier samt fluorerade växthusgaser.

Länsstyrelsen har enligt punkten B1 i bilagan till tillsynsförordningen ansvar för tillsyn över verksamheter. I den mån verksamheten omfattar kemikaliehantering utövar länsstyrelsen tillsyn över de föreskrifter eller villkor i tillståndet som rör miljöpåverkan från kemikaliehanteringen. Enligt punkten D2 i bilagan har länsstyrelsen ansvar för tillsynen i frågor om skydd av den yttre miljön vid hantering av kemiska produkter, varor och biotekniska organismer i miljöfarliga verksamheter enligt vad som följer av länsstyrelsens ansvar för tillsynen över tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet enligt punkten B. Det är inte tydligt vad som omfattas av länsstyrelsens ansvar för kemikalietillsyn enligt punkten D2. Regleringen kan uppfattas som en dubbelreglering av det ansvar som följer av punkten B, men den kan också uppfattas som ett ansvar för tillsyn över efterlevnaden av vissa föreskrifter meddelade med stöd av 14 kap. miljöbalken, t.ex. Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor (NFS 2003:24). En omständighet som visar på att länsstyrelsernas nuvarande ansvar för kemikalietillsyn är otydligt reglerat är att länsstyrelserna själva har olika uppfattning om vad ansvaret omfattar. Utredningen har redogjort för att vissa länsstyrelser i sina årsredovisningar till regeringen uppgett att de saknar ansvar för tillsyn enligt 14 kap. miljöbalken. Andra har skrivit att de saknar tillsynsobjekt och ytterligare en grupp har angett att de uppfattat att ansvaret omfattar tillsyn enligt 14 kap. på de anläggningar som är tillståndspliktiga enligt 9 kap. miljöbalken. Ytterligare ett problem med den nuvarande regleringen är att även om en länsstyrelse överlåter ansvaret för miljötillsynen över en tillståndspliktig verksamhet till

kommunen, kan länsstyrelsen inte överlåta den kemikalietillsyn som länsstyrelsen enligt punkten D bedriver vid samma verksamhet.

Det kommunala ansvaret för kemikalietillsynen enligt 26 kap. 3 § miljöbalken är begränsat till att avse hantering av kemiska produkter. Med hantering avses ett antal förfaranden enligt definitionen i 14 kap. 2 § 6 miljöbalken, bland annat saluhållande, överlåtelse, lagring och användning. Däremot exkluderas import och export och annan införsel och utförsel. Det kommunala tillsynsansvaret över kemikaliehantering som följer av 26 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken innebär att kommunen och Kemikalieinspektionen har ett dubbelt tillsynsansvar över primärleverantörers hantering av kemiska produkter. Kommunens tillsynsansvar är också dubblerat med länsstyrelsens ansvar enligt punkten D2.

Det står inledningsvis i punkten D att punkten anger de statliga myndigheter som, förutom den kommunala nämnden, har ansvaret för tillsynen när det gäller kemiska produkter och biotekniska organismer. Den skrivningen innebär enligt utredningen en otydlighet i fråga om det kommunala tillsynsansvaret eftersom det inte är klart om skrivningen innebär att regeringen med stöd av 26 kap. 3 § första stycket har förordnat att kommunen alltid har ett parallellt ansvar med de statliga myndigheterna i fråga om kemikalietillsynen, vilket skulle innebära ett mer långtgående kommunalt tillsynsansvar än det som följer av 26 kap. 3 § tredje stycket. En sådan tolkning skulle också innebära att kommunerna har ansvar för tillsyn över varor, trots att det i 26 kap. 3 § tredje stycket endast anges att kommunen har tillsynsansvar över kemiska produkter. I dag bedriver också flera kommuner tillsyn över varor trots att författningsstödet för en sådan tillsyn är oklart. En annan tolkning av skrivningen i inledningen till punkt D är att det anförda endast syftar tillbaka på regleringen i 26 kap. 3 § tredje stycket.

Enligt Riksrevisionens rapport (2006:4) har det i praktiken uppstått en arbetsfördelning i produkttillsynen mellan främst Kemikalieinspektionen och majoriteten av kommunerna som innebär att Kemikalieinspektionen utövar tillsyn över tillverkare och importörer, medan kommunerna bedriver tillsyn vid tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter på i stort sett samma sätt som länsstyrelserna och med samma innehåll. Skillnaden är att kommunerna även kan integrera sådan produkttillsyn som Kemikalieinspektionen också utövar, exempelvis över klassificering, märkning och produktinformation.

Kemikalierregistreringsförordningen

Den 18 december 2006 beslutades EU:s kemikalierregistreringsförordning. Kemikalierregistreringsförordningen trädde i kraft den 1 juni 2007 och börjar gälla stegvis under en period av elva år från ikraftträdandet.

Kemikalierregistreringsförordningen har ersatt 40 existerande förordningar och direktiv inom EU och är en gemensam och harmoniserad lagstiftning för alla EU:s medlemsstater. Syftet med förordningen är att ta ett helhetsgrepp över hälso- och miljörisker samt att öka företagets konkurrenskraft genom skapandet av en gemensam inre marknad. Företagen får ett tydligare ansvar för att undersöka sina kemiska ämnens hälso- och miljöfarlighet. Företagen ska riskbedöma och redovisa hur vissa ämnen

ska hanteras på ett säkert sätt. Särskilt farliga ämnen får inte användas utan tillstånd. Dessutom innehåller förordningen regler som berör ämnen i varor, dvs. inte enbart ämnen i kemiska produkter. Förordningen gäller inte fullt ut för alla ämnen och användningsområden. Exempelvis finns undantag för bl.a. bekämpningsmedel, läkemedel, livsmedel och foder.

4.2 Behovet av en tydligare tillsynsorganisation på kemikalieområdet

Den nuvarande organisationen för tillsyn enligt miljöbalken över kemiska produkter, biotekniska organismer och varor omfattar myndigheter på central, regional och lokal nivå. Organisationen är i många avseenden otydlig, vilket riskerar att medföra att tillsyn bedrivs ineffektivt eller i värsta fall inte alls. Myndigheterna har ibland dubbla tillsynsansvar vilket innebär att flera myndigheter utövar tillsyn över en verksamhet i syfte att kontrollera samma regler. En följd av dubbla tillsynsansvar är att företag kan få besök av olika tillsynsmyndigheter som utövar tillsyn över samma bestämmelser. Det innebär en onödig belastning för företagen. Den oklara ansvarsfördelningen gör det svårt för myndigheterna att samverka och att åstadkomma en likvärdig och effektiv tillsyn. Ett otydligt ansvar för tillsynen medför också ett otydligt ansvar för tillsynsvägledningen.

Miljömålsrådet har i sin fördjupade utvärdering av Sveriges miljömål ”Miljömålen – nu är det bråttom” från 2008 angett att tillsyn är en av de viktigaste faktorerna för att få en god efterlevnad av reglerna på kemikalieområdet, bland annat reglerna om varor. Rådet har bedömt att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö kommer vara mycket svårt att nå inom en generation. Svårigheten att nå målet beror framför allt på den diffusa spridningen av miljö- och hälsoskadliga ämnen från varor, att oavsiktliga ämnen bildas och att långlivade ämnen kommer att finnas kvar under lång tid. Kemiska ämnen sprids med handeln över nationsgränserna. De sprids även när varor tillverkas, används, återvinns, förbränns eller deponeras. Dessutom hanteras ett stort antal kemikalier med otillräckligt undersökta egenskaper. En mer ändamålsenlig och tydlig tillsynsorganisation som ger förutsättningar för en mer effektiv kemikalietillsyn är således viktigt för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Som en följd av ikraftträdandet av EU:s kemikalierregistreringsförordning och inrättandet av den Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) kommer de nationella myndigheternas arbetsuppgifter och rutiner förändras, inte minst avseende tillsynsarbetet. Kemikalierregistreringsförordningen har av regeringen och riksdagen bedömts vara den enskilt viktigaste processen för uppfyllandet av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06: MJU3, rskr. 2005/06:48). Det är därför viktigt att tillsynssystemet säkerställer att intentionerna med kemikalierregistreringsförordningen får genomslag.

Ansvarsfördelningen för tillsynen på kemikalieområdet bör tydliggöras och koncentreras till färre myndigheter. I stället för att sprida tillsynen mellan alla myndigheter som besitter kompetens inom kemikalieområdet bör Kemikalieinspektionen samverka med myndigheter som Arbetsmiljöverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för att

tillgodose behovet av kompetens. Det bör som huvudregel undvikas att två eller fler myndigheter kontrollerar efterlevanden av samma regel. Tillsyn över användningen av kemiska produkter och varor bör så långt som möjligt integreras med tillsynen över den verksamhet där produkten eller varan används. I en organisation med ett tydligare ansvar kan tillsynsmyndigheternas samlade kunskaper, kompetenser och resurser användas effektivt och regeringens möjligheter att styra myndigheterna underlättas. Regeringen avser att ändra tillsynsförordningen i syfte att åstadkomma en tydlig och ändamålsenlig organisation för kemikalietillsynen.

4.3 Tillsyn över kemiska produkter

Regeringens förslag: Kommunens generella ansvar enligt 26 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken för att inom kommunen utöva tillsyn över hanteringen av kemiska produkter enligt 14 kap. miljöbalken tas bort.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har i allt väsentligt delat utredningens slutsatser och tillstyrkt förslaget till ny tillsynsorganisation. Remissinstanserna har välkomnat utredningens strävan att ta bort dubbla ansvar i tillsynen och otydligheter i fördelningen av tillsynsansvaret. Några remissinstanser har ansett att förslagen inte är tillräckligt långtgående. *Åklagarmyndigheten*, *Rikspolisstyrelsen* och *Avfall Sverige* har efterlyst en mer övergripande översyn av tillsynsorganisationen på miljöområdet. *Kemikalieinspektionen* har anfört att man kan ställa sig bakom flera av förslagen men att utredningen främst visar på behovet av en mer övergripande översyn av hela tillsynsorganisationen enligt miljöbalken, vilket inte ingått i uppdraget.

I frågan om den kommunala kemikalietillsynen har remissinstanserna anfört i huvudsak följande. *Kemikalieinspektionen* har att innan en översyn skett av hela miljötillsynen finns det inte tillräckliga skäl att frångå de principer för det kommunala ansvaret för tillsynen som gäller enligt miljöbalken. Enligt inspektionen innebär den föreslagna ändringen av 26 kap. 3 § en begränsning av kommunernas tillsynsansvar för kemiska produkter som inte är motiverad. Inspektionen har också anfört att det är viktigt att kommunerna har en rätt att ingripa i enskilda fall vid överträdelser av reglerna om kemikalier i varor. *Sveriges Naturskyddsförening* har anfört att det behövs en mer principiell genomgång av t.ex. kommunernas miljötillsyn innan förändringar genomförs. *Miljödomstolen i Nacka* och *Länsstyrelsen i Jämtlands län* har avstyrkt att tillsyn flyttas från kommunerna. *Stockholms*, *Göteborgs* och *Helsingborgs kommun* har avstyrkt utredningens förslag till att ta bort kommunens befogenhet att bedriva produkttillsyn hos primärleverantörer och anfört att den kompetens som i dag finns hos kommunerna bör tas tillvara. *Karlstads* och *Luleå kommun* har instämt i förslaget att dubbla ansvar bör undvikas och anfört att det kan finnas fördelar med att förstatliga tillsynen, men att det bör vara möjligt för *Kemikalieinspektionen* att delegera tillsynen i syfte att ta tillvara kompetens som vissa kommuner byggt upp. Även *Helsingborgs* och *Göteborgs kommun* samt *Sveriges*

Kommuner och Landsting har föreslagit att det ska vara möjligt för Kemikalieinspektionen att överlåta tillsyn till kommunerna. Många remissinstanser, bland annat flera länsstyrelser, har påpekat att förslaget att ta bort kommunens generella ansvar för kemikalietillsyn i miljöbalken innebär en risk för att tillsynsansvaret över kemiska produkter hos grossister och i detaljhandeln faller mellan stolarna eftersom det inte är klart om dessa verksamheter ska anses vara miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken.

Flera länsstyrelser, bland annat *Länsstyrelserna i Västernorrlands, Västmanlands och Västerbottens län*, har tillstyrkt att länsstyrelserna får ett utökat ansvar för verksamhetsanknuten tillsyn, produkttillsyn och tillsynsvägledning eftersom det ökar förutsättningarna att tillsynsvägleda kommunerna. *Sveriges Kommuner och Landsting* har anfört att man välkomnar att länsstyrelserna får ett utökat och tydligare ansvar för kemikalietillsynen. Flera länsstyrelser har anfört att det bör klargöras att även om Kemikalieinspektionen utövar produkttillsynen över primärleverantörerna så bör länsstyrelserna eller kommunerna kunna få tillgång till den produktinformation som behövs för den verksamhetsanknutna tillsynen.

Skälen för regeringens förslag

Kommunens tillsynsansvar över kemiska produkter enligt 26 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken

Kommunerna har en central och viktig roll i att lokalt bedriva tillsyn över hanteringen av kemiska produkter. Det är en viktig del i arbetet med att minska miljö- och hälsorisker och en uppgift som kommunerna bör ha även fortsättningsvis. Regleringen i 26 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken om kommunalt tillsynsansvar över hanteringen av kemiska produkter medför dock en otydlig reglering av ansvarsfördelningen på kemikalieområdet eftersom den medför att det inte är möjligt att förordna om statligt tillsynsansvar utan att det samtidigt uppkommer dubbla tillsynsansvar mellan stat och kommun. Skälen som anfördes vid miljöbalkens ikraftträdande för att ha en kommunal tillsyn över hanteringen av kemiska produkter gäller i princip fortfarande. Däremot har behovet ökat av enkelt kunna anpassa myndigheternas ansvar för tillsyn till ett förändringsbart och varierat regelverk på EU-nivå. Numera regleras kemikaliefrågor allt oftare i EU-förordningar som behöver kompletteras med svenska tillsynsbestämmelser. För att möjliggöra för regeringen att på förordningsnivå föreskriva om en tydlig och ändamålsenlig tillsynsorganisation utan omotiverade dubbla tillsynsansvar mellan statliga myndigheter och kommunerna bör kommunernas tillsynsansvar över hanteringen av kemiska produkter 26 kap. 3 § tredje stycket upphävas.

Även om regleringen av kemikalietillsynen föreslås helt ske på förordningsnivå finns skäl för att översiktligt beskriva hur regeringen, vid ett upphävande av kommunens tillsynsansvar över kemiska produkter i 26 kap. 3 § miljöbalken, avser att fördela ansvaret för produkttillsynen mellan Kemikalieinspektionen, länsstyrelserna och kommunerna. Även andra myndigheter som Naturvårdsverket, Livsmedelsverket, Läke- medelsverket m.fl. har ett ansvar för tillsyn över kemiska produkter. Deras ansvar påverkas dock inte av den föreslagna ändringen i 26 kap. 3 §.

Kemikalieinspektionens tillsyn över kemiska produkter

Enligt utredningen är det cirka 300 primärleverantörer som på marknaden släpper ut ungefär 80 procent av de över 70 000 kemiska produkterna som är registrerade i produktregistret. Med primärleverantör avses den som tillverkar en kemisk produkt, den som för in en kemisk produkt till Sverige eller den som för ut en kemisk produkt från Sverige. Det faktum att antalet primärleverantörer är förhållandevis litet talar för att tillsynen inte bör fördelas på flera tillsynsmyndigheter, utan utövas av en statlig myndighet på central nivå, Kemikalieinspektionen. På samma sätt som gäller i dag bör Kemikalieinspektionens ansvar inte omfatta tillsyn över krav som är relaterade till primärleverantörernas fysiska hantering av kemiska produkter, t.ex. behandling, förvaring och användning. Kemikalieinspektionen bör inte heller utöva tillsyn över riskhanteringsåtgärder och andra försiktighetsmått som vidtas i samband med primärleverantörernas fysiska hantering. Den tillsynen har nära anknytning till tillsyn som utövas över verksamheten enligt 9 och 11 kap. miljöbalken, dvs. den verksamhetsanknutna tillsynen, och bör därför utövas av den myndighet som har tillsynen över verksamheten. Kemikalieinspektionens nuvarande ansvar för tillsyn över att bestämmelserna i 14 kap. och föreskrifter meddelade med stöd av det kapitlet följs bör därmed kvarstå.

Länsstyrelsernas tillsyn över kemiska produkter

Länsstyrelserna har ett ansvar för kemikalietillsyn som är knutet till deras tillsyn över tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter. Den tillsynen innebär en kontroll av verksamhetens miljöpåverkan, men omfattar inte någon kontroll av om de kemiska produkter som hanteras i verksamheten uppfyller gällande krav i fråga om t.ex. märkning och klassificering eller av om säkerhetsdatabladet uppfyller gällande bestämmelser. Utöver den till verksamheten knutna kemikalietillsynen, har länsstyrelsen också ett renodlat ansvar för kemikalietillsyn som omfattar tillsyn över kemiska produkter. Detta ansvar är dock otydligt och många länsstyrelser uppfattar sig sakna ett sådant ansvar.

Utredningen har framhållit att länsstyrelserna har en utvecklad kompetens i kemi, kemiteknik och processteknik som i dag inte utnyttjas eftersom ansvaret för produkttillsynen i huvudsak är centralt eller lokalt. Regeringen anser i likhet med utredningen att länsstyrelsernas kompetens bör tas tillvara och att länsstyrelserna bör få ett tydligt ansvar för att bedriva produkttillsyn vid de verksamheter där länsstyrelserna redan bedriver verksamhetsanknuten tillsyn. Ett sådant ansvar skulle innebära att länsstyrelserna t.ex. kan kontrollera säkerhetsdatabladets kvalitet vid de verksamheter där länsstyrelserna redan har ett ansvar för miljötillsynen.

Från länsstyrelsens tillsynsansvar bör man enbart undanta den produkttillsyn som myndigheter på central nivå bedriver. Det innebär att ansvaret för att utöva tillsyn över att en verksamhet följer föreskrivna krav när det gäller hanteringen av kemiska produkter kommer kunna vara delat mellan Kemikalieinspektionen och länsstyrelsen. Ett delat tillsynsansvar uppkommer i de fall verksamheten är en primärleverantör vars hantering både innefattar hantering som Kemikalieinspektionen utövar tillsyn över (t.ex. saluförande och överlåtelse) och hantering som länsstyrelsen utövar

tillsyn över (användning, förvaring, behandling m.m.). Om verksamheten däremot är en primärleverantör vars hantering av kemiska produkter enbart avser hantering som faller under Kemikalieinspektionens tillsynsansvar kommer länsstyrelsen, precis som i dag, enbart bedriva verksamhetsanknutna tillsyn. Kemikalieinspektionen och länsstyrelsen kommer sålunda kunna ha tillsyn över samma objekt. Ansvar kommer vara parallellt, men inte dubblerat eftersom myndigheternas tillsynsansvar avser olika regler.

En stor del av tillsynen över tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter har länsstyrelserna delegerat till kommunerna. I dag är det inte möjligt för länsstyrelserna att samtidigt delegera produkttillsynen för samma verksamheten. Regeringen avser att göra en sådan delegation möjlig.

Flera länsstyrelser har anfört att det bör klargöras att även i de fall det enbart är Kemikalieinspektionen som utövar produkttillsyn över en primärleverantör bör en länsstyrelse kunna få tillgång till den produktinformation som behövs för den verksamhetsanknutna tillsynen. Av 26 kap. 21 § miljöbalken framgår att en tillsynsmyndighet får förelägga den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd, att till myndigheten lämna de uppgifter som behövs för tillsynen. Det innebär att om en verksamhetsutövare inte lämnar ut den produktinformation som den myndighet som utövar tillsynen över verksamheten behöver för sin tillsyn, kan myndigheten förelägga verksamhetsutövaren att lämna uppgifterna. Tillsynsmyndigheterna kan inte göra anspråk på vilka uppgifter och handlingar som helst med stöd av bestämmelsen, utan bara sådant som är av betydelse för tillsynen. Med tillsyn avses emellertid inte enbart den löpande tillsynen utan också uppgifter som myndigheten behöver för övergripande, samordnande och uppföljande strategiskt miljöarbete (prop. 1997/98:45 del 2 s. 282). Den möjlighet för tillsynsmyndigheten att med stöd av 26 kap. 21 § miljöbalken inhämta de uppgifter som behövs för tillsynen är tillräcklig för att tillsynsmyndigheterna ska få tillgång till den produktinformation som behövs för den verksamhetsanknutna tillsynen.

Kommunernas tillsyn över kemiska produkter

Precis som för länsstyrelserna bör kommunernas produkttillsyn som huvudregel följa tillsynsansvaret för verksamheten. Till skillnad mot i dag bör kommunernas ansvar för produkttillsyn inte vara dubblerat med Kemikalieinspektionens eller länsstyrelsens ansvar. Det innebär att kommunen kommer utöva produkttillsyn vid miljöfarliga verksamheter som inte kräver tillstånd eller vid tillståndspliktiga verksamheter om länsstyrelsen överlåtit tillsynen. Precis som för länsstyrelsen kan tillsynen vara parallell med Kemikalieinspektionens tillsyn om verksamheten är en primärleverantör vars hantering både faller inom Kemikalieinspektionens ansvar och kommunens.

En fråga som uppkommit vid remitteringen är om en kemikalietillsyn knuten till enbart tillsynen över verksamheten innebär att kommunernas kemikalietillsyn begränsas på ett sätt som inte är avsett. Den nuvarande lydelsen av 26 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken innebär att kommunerna utövar tillsyn över hanteringen av kemiska produkter även om

hanteringen sker vid en verksamhet som kommunen inte är skyldig att utöva miljö- eller hälsoskyddstillsyn över. Med stöd av bestämmelsen utövar kommunerna tillsyn över bland annat detaljister och grossister som saluför och förvarar kemiska produkter. Det är en viktig del av produkt-tillsynen som t.ex. kan innebära att kommunen besöker livsmedelsaffärer och kontrollerar att förpackningar med kemiska produkter har godkända förslutningar. En fördelning av tillsynsansvaret som enbart utgår från att kommunernas ansvar för kemikalietillsynen alltid ska följa deras ansvar för tillsynen över verksamheten skulle innebära att en förutsättning för kommunal tillsyn över kemiska produkter är att det finns en verksamhet som kommunen är skyldig att utöva tillsyn över, dvs. en miljöfarlig verksamhet eller verksamhet som kan orsaka olägenheter för människors hälsa. Flera remissinstanser har påpekat att det är oklart i vilken utsträckning t.ex. verksamhet som bedrivs av detaljister och grossister kan anses vara miljöfarlig enligt definitionen i 9 kap. 1 § miljöbalken. Det är också osäkert i vad mån en detaljists eller grossists hantering av kemiska produkter är en verksamhet som kan orsaka olägenheter för människors hälsa.

Mot bakgrund av remissinstansernas synpunkter avser regeringen, med stöd av bemyndigandet i 26 kap. 3 § första stycket miljöbalken, att på förordningsnivå tydliggöra att kommunen ska behålla det tillsynsansvar över hantering av kemiska produkter som kommunen i dag har hos verksamhet som inte kan anses om miljöfarlig enligt definitionen i 9 kap. Detaljister och grossister kan vara sådan verksamhet.

Flera kommuner har vid remitteringen av utredningens förslag framhållit att det bör införas en möjlighet för Kemikalieinspektionen att till kommunen delegera tillsyn över primärleverantörers hantering av kemiska produkter som innebär saluförande, överlåtelse eller därmed jämförbart förfarande. Enligt 26 kap. 3 § fjärde stycket miljöbalken får regeringen meddela föreskrifter att den tillsynsmyndighet som regeringen bestämmer, efter begäran från kommunen, får överlåta åt en kommun att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Med stöd av bemyndigandet har regeringen i tillsynsförordningen föreskrivit att tillsyn över viss miljöfarlig verksamhet får överlåtas från länsstyrelsen till kommunen. I samband med miljöbalkens införande ansåg regeringen att det fanns skäl för att när ytterligare erfarenheter vunnits, överväga att föra över delar av tillsynen över tillverkare, importörer och andra leverantörer från Kemikalieinspektionen till kommunerna (prop. 1997/98:45 del 2 s. 511). Mot bakgrund av att det finns kommuner som har bedrivit tillsyn över primärleverantörers utsläppande på marknaden av kemiska produkter och som därför har erfarenhet av sådan tillsyn, finns det nu skäl för att i tillsynsförordningen införa en möjlighet för Kemikalieinspektionen att överlåta viss kemikalietillsyn till kommunerna. Samma krav bör gälla för en delegering av tillsynsansvar på kemikalieområdet som i dag gäller för överlåtelse av tillsyn över verksamhet. En delegering av tillsynsansvaret på kemikalieområdet bör i första hand komma i fråga för de kommuner som redan har bedrivit tillsyn över primärleverantörer och som har den erfarenhet och kunskap som krävs för tillsynen.

4.4 Tillsyn över varor

Regeringens förslag: Ett nytt bemyndigande förs in i 26 kap. miljöbalken enligt vilket regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att lämna varuprov. Om det finns särskilda skäl ska den som lämnat varuprovet ha rätt till ersättning. Den som lämnat ett varuprov behöver inte stå för kostnaden för undersökning och provtagning om det finns särskilda skäl för det.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Till skillnad mot utredningen föreslår regeringen att den som lämnat ett varuprov inte behöver stå för kostnaden för undersökning och provtagning om det finns särskilda skäl. Regeringen föreslår också att bestämmelsen om skyldighet att lämna varuprov utformas som ett normgivningsbemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

Remissinstanserna: *Kemikalieinspektionen* har anfört att de föreslagna bestämmelserna om varuprov och om provtagning är nödvändiga för att en effektiv varutillsyn ska vara möjlig. *Sveriges Kommuner och Landsting* har tillstyrkt de föreslagna bestämmelserna. *Helsingborgs kommun* har anfört att provtagning och analyser alltid bör bekostas av Kemikalieinspektionen. *Svensk Handel* har avstyrkt förslaget dels eftersom det är oklart när och i vilken omfattning myndigheter har rätt att ta varuprover, dels med hänsyn till att varuproverna kan ha stort ekonomiskt värde för företagen. Däremot är det, enligt *Svensk Handel*, rimligt att företaget betalar för de kostnader myndigheterna haft för undersökningen om ett varuprov visar att en förbjuden kemikalie finns i den undersökta varan.

Många remissinstanser har yttrat sig i frågan om utredningens förslag till hur tillsynen över varor bör organiseras. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* och *i Jönköpings län* samt *Luleå kommun* har avstyrkt förslaget och anfört att ansvaret för tillsyn över varor bör fördelas efter samma principer som för den övriga kemikalietillsynen. *Stockholms kommun* och *Helsingborgs kommun* har delat utredningens bedömning att tillsynen till stora delar bör ligga hos Kemikalieinspektionen men att även kommunen ska ha rätt att ingripa när bister uppdragas längre ner i distributionskedjan. Även *Kemikalieinspektionen* har anfört att kommunerna bör ha möjlighet att bedriva tillsyn över varor inom detaljhandeln. *Sveriges Kommuner och Landsting* har tillstyrkt att Kemikalieinspektionen har ansvar för tillsynen över farliga ämnen i varor som släpps ut på marknaden och att ansvaret bör gälla alla distributionsled. Skälet är framförallt att analyskostnaderna för provtagning är höga och svåra att finansiera med avgifter. *SWEDAC* har anfört att det bör finnas möjlighet för såväl centrala tillsynsmyndigheter som kommuner att bedriva marknadskontroll av alla produkter och varor i alla distributionsled.

Skälen för regeringen förslag

Riktlinjer för varutillsynen

I dag bedrivs tillsynen över farliga ämnen i varor som saluförs på den svenska marknaden till största delen av Kemikalieinspektionen. Under 2007 startade Kemikalieinspektionen cirka 80 inspektioner som avsåg kemiska ämnen i varor. Projekten avsåg bl.a. kontroll av ftalatinnehåll i badmadrasser och användning av högfluorerade ämnen i friluftskläder. Det finns ingen samlad strategi för hur varutillsynen ska bedrivas. Kemikalieinspektionen väljer ut företag för tillsyn enligt olika grunder, bland annat att nya regler införts. För att nå miljömålet Giftfri miljö behöver tillsynen över farliga ämnen i varor öka. Tillsynen behöver bedrivas strategiskt för att komma åt problemen där de är som störst. En viktig del av tillsynen är att kontrollera efterlevnaden av nya regler, men också att kontrollera efterlevnaden av begränsningsregler som funnits en längre tid. I syfte att säkerställa en låg förekomst av otillåtna ämnen i varor som produceras i Sverige är tillsynen över företag som använder kemiska produkter i sin varuproduktion viktig. För varor som produceras i andra länder behöver tillsynen över begränsningsreglerna koncentreras till företag som för in varorna till Sverige. Kemikalieinspektionen bör även fortsättningsvis vara den myndigheten som har ett övergripande ansvar för all tillsyn över regler om utsläppandet på marknaden av varor som innehåller farliga ämnen. Till skillnad mot produkttillsynen bör Kemikalieinspektionens varutillsyn omfatta alla aktörer i distributionskedjan. Tillsynen bör dock vara avgränsat till sådan hantering som innebär utsläppande på marknaden i vid bemärkelse, dvs. saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.

Som tidigare har beskrivits är det nuvarande författningsstödet för kommunen att bedriva varutillsyn oklart. Flera kommuner har dock upplevt sig ha ett sådant ansvar och har också bedrivit varutillsyn. Både Kemikalieinspektionen och flera kommuner har i sina remissvar anfört att det är viktigt att kommunerna kan ingripa i enskilda fall om kommunen upptäcker varor på marknaden, till exempel hos en detaljist, som uppenbart strider mot gällande regler. Det kan till exempel avse smycken med höga halter av nickel som är förbjudna att sälja eller kriterier till barn som innehåller otillåtna ämnen. Utredningen har föreslagit att kommunen i dessa fall ska rapportera den bristande efterlevnaden till Kemikalieinspektionen som i sin tur kan ingripa med åtgärder. Från kommunalt håll har man invänt att ett sådant förfarande är ineffektivt och innebär att det tar onödigt lång tid innan man kan ingripa mot varor som kan innebära direkta hälsorisker. I dag genomför Kemikalieinspektionen och kommunerna gemensamt olika tillsynskampanjer och både kommunerna och Kemikalieinspektionen har positiva erfarenheter av att arbeta på det sättet.

Det är, enligt regeringen, inte realistiskt att lägga tillsynsansvaret för all tillsyn över begränsningsregler som rör varors utsläppande på marknaden hos Kemikalieinspektionen. Även om varutillsynen till stora delar bör ligga hos Kemikalieinspektionen bör kommunerna i egenskap av tillsynsmyndighet kunna ingripa vid uppenbara överträdelser av begränsningsregler som rör varor. Dubbla tillsynsansvar bör som huvud-

regel undvikas, men det finns skäl att göra avsteg från denna huvudprincip när det gäller varutillsynen. Som regeringen återkommer till i nästa avsnitt finns det däremot skäl för att befogenheten att ta varuprov och genomföra provtagning finns hos en myndighet på central nivå.

För att se till att Kemikalieinspektionens och kommunernas dubbla tillsynsansvar utförs på ett sätt som innebär att myndigheternas delvis olika förutsättningar att bedriva tillsyn tas till vara och för att säkerställa en samverkan mellan Kemikalieinspektionen och kommunerna, avser regeringen att ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram en strategi för varutillsyn. Kemikalieinspektionen kan i en sådan strategi beskriva hur myndigheten avser att samverka med kommunerna i syfte att säkerställa en effektiv varutillsyn som inte orsakar onödiga kostnader för företagen.

Länsstyrelsernas ansvar för varutillsynen bör följa den verksamhetsanknutna tillsynen och omfatta tillsyn över hantering av varor som avser fysisk befattning, dvs. inte utsläppande på marknaden. I de fall det är kommunen som utövar den verksamhetsanknuta tillsynen bör det vara kommunen i stället för länsstyrelsen som utövar varutillsynen.

Föreläggande att tillhandahålla varuprov

I 17 § lagen (1985:426) om kemiska produkter fanns en rätt för tillsynsmyndigheten att ta prov utan att betala ersättning för det. Denna reglering fördes inte över till miljöbalken. I 26 kap. 22 § miljöbalken finns i stället en skyldighet för den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. I förarbetena till 26 kap. 22 § miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 2 s. 282 f) anförs att verksamhetsutövaren själv ska svara för kostnaderna för undersökningarna och att begreppet undersökning bör ges en vid tolkning och att det bl.a. omfattar provtagning. Enligt utredningen är det oklart om lagstiftaren har menat att undersökningsplikten i 26 kap. 22 § också innebär en skyldighet att lämna varuprov utan ersättning. Utredningen konstaterar att bestämmelsen i vart fall inte har tillämpats på det sättet och att frågan inte heller prövats rättsligt.

I lagstiftning om produktsäkerhet finns ofta bestämmelser om en rätt för tillsynsmyndighet att förelägga en näringsidkare att utan ersättning tillhandahålla varuprov. Som exempel kan nämnas 26 § produktsäkerhetslagen (2004: 451), 5 § lagen (1992:1327) om leksakers säkerhet, 19 § lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor och 24 § läkemedelslagen (1992:859).

Det kan antas att det i framtiden kommer ske en ökad kontroll av att begränsningsregler för kemiska produkter och varor följs, vilket i sin tur kommer att kräva att tillsynsmyndigheten tar varuprov och undersöker dem i större utsträckning än i dag. En ny bestämmelse som ger tillsynsmyndigheten rätt begära in varuprov utan att lämna ersättning bör därför tas in i 26 kap. miljöbalken. Regeringen anser bestämmelsen bör utformas som ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som saluför, överlåter eller till eller från Sverige för in eller ut en kemisk

produkt, bioteknisk organism eller vara att lämna de varuprover som behövs för tillsynen.

Kemikalieinspektionen bör vara den myndighet som har befogenhet att ta varuprov på varor

Ett skäl till att placera ansvaret för tillsynen över varors utsläppande på marknaden enbart hos Kemikalieinspektionen är enligt utredningen att det oftare finns anledning att ta prov på varor än på kemiska produkter samt att varuprov och kostnader för provtagning generellt sett är högre när det gäller varor än beträffande kemiska produkter. Regeringen instämmer med utredningens bedömning att det är lämpligt att en central statlig myndighet avgör när det finns anledning att ta prov på varor och hur provtagningen av varan bör ske. Kostnaden för varuprov, provtagning och undersökning kan vara betydande. Kemikalieinspektionen har den kompetens som krävs för att kunna upphandla relevanta analysmetoder. Om endast en myndighet på central nivå har befogenheten att kräva in varuprover av varor minskar också risken att flera varuprover avseende samma vara begärs in. En sådan risk kan finnas om kommunerna får rätt att begära in varuprover, eftersom det är svårt för en kommun få kännedom om huruvida varuprov avseende en likadan vara redan begärts in och undersökts av en annan kommun. Till skillnad från utredningen anser dock regeringen att den omständigheten att endast en myndighet bör ansvara för att ta in prover av varor inte behöver innebära att enbart en myndighet har ansvaret för varutillsynen. Även om en myndighet på central nivå får befogenhet att begära in varuprover av varor bör som anförts tidigare även kommunerna kunna utöva viss varutillsyn. Regeringen avser att på förordningsnivå tydliggöra vilka tillsynsmyndigheter som ska ha rätt att begära in varuprov. I fråga om varor bör denna möjlighet enbart ankomma på Kemikalieinspektionen. När det gäller rätten att begära in varuprover av kemiska produkter och biotekniska organismer avser regeringen att i samband med förordningsarbetet överväga om det finns skäl att även andra tillsynsmyndigheter än Kemikalieinspektionen bör ha denna möjlighet.

Näringsidkares rätt till ersättning för varuprov

En näringsidkare bör i allmänhet vara skyldig att tillhandahålla ett varuprov kostnadsfritt. Det bör dock finnas en möjlighet för myndigheten att lämna ersättning för ett prov om det finns särskilda skäl. Vid bedömningen av vad som ska anses som särskilda skäl kan ledning hämtas från förarbetena till produktsäkerhetslagen (2004:451) som i 34 § första stycket har en motsvarande reglering som nu föreslås tas in miljöbalken. Ett skäl för ersättning kan vara att det krävs ett prov av en dyrbar vara eller att flera provexemplar har begärts in än som kan anses normalt (jfr prop.1988/89:23 s. 115).

Skyldighet att ersätta myndighets kostnader för provtagning

I 26 kap. 22 § andra stycket finns en bestämmelse om kostnadsansvar för undersökningar som innebär att om tillsynsmyndigheten uppdragit åt någon annan att göra undersökningen, ska verksamhetsutövaren ersätta kostnaderna för undersökningen med belopp som tillsynsmyndigheten fastställer. Enligt 27 kap. 2 § miljöbalken har regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader. Av förarbetena (prop. 1997/98:45 del 2 s. 289) framgår att kostnadsansvaret exempelvis kan gälla en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov. Regeringen har med stöd av bemyndigandet föreskrivit att en myndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov i samband med tillsyn i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor enligt 14 kap. miljöbalken ska ersättas av den vars verksamhet provtagningen avser, se 8 kap. 2 § förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. I bestämmelsens andra stycke föreskrivs att de myndigheter som enligt förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken har ett centralt ansvar för tillsynsvägledning, får meddela närmare föreskrifter om i vilken utsträckning och enligt vilka villkor kostnaderna ska ersättas. Bemyndigandet har dock inte utnyttjats och i dag är det Kemikalieinspektionen som bekostar provtagning och undersökning av de varuprov som tas inom ramen för kemikalietillsynen.

I flertalet specialförfattningar om produktsäkerhet finns bestämmelser som på olika sätt inskränker kostnadsansvaret för näringsidkare i fråga om kostnader för provtagning och undersökning av prover.

En ökad kontroll av att begränsningsregler följs kommer att kräva att varor och kemiska produkter undersöks i större utsträckning än i dag. Det skulle krävas stora resurser av Kemikalieinspektionen om myndigheten alltid skulle stå för kostnaderna för analyserna. Om undersökningen och provtagningen visar bestämmelserna för varan, produkten eller den biotekniska organismen inte följts bör verksamhetsutövaren i normalfallet ersätta myndighetens kostnader. Samtidigt skulle ett oinskränkt kostnadsansvar för företagen, i enlighet med vad som annars gäller enligt miljöbalken, kunna få orimliga konsekvenser. Små företag skulle kunna få betala höga kostnader för undersökningar som visar att de följer gällande regelverk. Om analyskostnaden är mycket hög kan det vara orimligt att en importör belastas av kostnaderna om likadana varor importerats av ett stort antal andra importörer. Importören kan också ha varit i god tro i fråga om varans överensstämmelse med gällande begränsningsregler. Det bör tas in en bestämmelse i 26 kap. miljöbalken enligt vilken den som lämnat ett varuprov inte behöver stå för kostnaden för undersökning och provtagning om det finns särskilda skäl.

Utredningen har också föreslagit att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om ersättning av kostnader för provtagning och undersökning av prover. Eftersom regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, enligt 27 kap. 2 § miljöbalken redan har ett bemyndigande att meddela föreskrifter om ersättning för en myndighets kostnader behövs inget ytterligare bemyndigande.

4.5 Tillsyn över EU:s kemikalieregistreringsförordning och kemikalieklassificeringsförordning

Regeringens förslag: Arbetsmiljöverket får ett större ansvar för tillsyn över efterlevnaden av EU:s kemikalieregistreringsförordning. Transportstyrelsen får motsvarande ansvar som Arbetsmiljöverket för tillsynen över kemikalieregistreringsförordningens efterlevnad när det gäller arbetsmiljön på fartyg.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Kemikalieinspektionen* har anfört att utredningens förslag till ansvarsfördelning mellan myndigheterna för tillsyn över efterlevnaden av kemikalieregistreringsförordningen är rimlig. *Landsorganisationen (LO)* och *Kemikalieinspektionen* har tillstyrkt förslaget att ge Arbetsmiljöverket ett utökat ansvar för att på arbetsplatser utöva tillsyn över att kemikalieregistreringsförordningens bestämmelser efterlevs om det är fråga om användningen av kemikalier som rör arbetsmiljöfrågor. *Arbetsmiljöverket* har ansett att verket bör vara expertmyndighet avseende arbetsmiljöfrågor vid tillämpningen av kemikalieregistreringsförordningen. Verket har i övrigt instämt i utredningens förslag i fråga om vilka delar av tillsynen enligt kemikalieregistreringsförordningen som ska utövas av verket. *Sjöfartsverket* har inte haft något att invända mot utredningens förslag samt anfört att verket utgår från att undantaget från kemikalieregistreringsförordningens tillämpningsområde i fråga om transport av farliga ämnen till havs enligt artikel 2.1 d) gäller även om det inte uttryckligen anges i fartygssäkerhetslagen (2003:364). *Läkemedelsverket* har anfört att verket själv har den kompetens som krävs för att bedriva tillsyn över kemikalieregistreringsförordningen. *Helsingborgs kommun*, *Göteborgs kommun* och *Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet* har tillstyrkt förslaget att *Kemikalieinspektionen* blir den centrala myndighet som får ansvaret för tillsyn som fodrar samverkan med Echa, EU och myndigheter i andra länder. *Stockholms kommun* har tillstyrkt förslaget att ge den myndighet som har ansvaret för den verksamhetsanknutna tillsynen, ansvar för att utöva tillsyn över att företagens kemikaliehantering sker i enlighet med bestämmelserna i kemikalieregistreringsförordningen och andra EU-förordningar. Flera remissinstanser bl.a. *Svenska Näringsliv* och *Teknikföretagen* har framhållit att arbetsmiljöfrågorna kommer vara mycket viktiga i det praktiska arbetet med kemikalieregistreringsförordningen.

Flera remissinstanser bl.a. *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* och *Sveriges advokatsamfund* har i yttrande över *Kemikalieinspektionens* förslag till bestämmelser med anledning av ikraftträdandet av EU:s kemikalieklassificeringsförordning instämt i *Kemikalieinspektionens* förslag att ansvaret för tillsynen över efterlevnaden av kemikalieklassificeringsförordningen bör följa tillsynsansvaret för kemikalieregistreringsförordningen.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter för fördelningen av tillsynsansvaret

I syfte att skapa ett tydlig och ändamålsenlig organisation för fördelningen av ansvaret för kemikalietillsynen ska en utgångspunkt vara att myndigheternas ansvar för att utöva tillsyn över efterlevnaden av EU-förordningar följer samma principer för fördelning av ansvar som gäller för tillsyn av miljöbalkens efterlevnad. Det innebär att ansvaret att utöva tillsyn över efterlevnaden av kemikalierregistreringsförordningen och kemikalieklassificeringsförordningen i huvudsak bör överensstämja med hur ansvaret att kontrollera efterlevnaden av 14 kap. miljöbalken har fördelats mellan olika myndigheter. En sådan fördelning av tillsynsansvaret innebär att Kemikalieinspektionen i fråga om kemikalierregistreringsförordningen kommer utöva tillsyn över de som tillverkar kemiska produkter och varor och för in sådana till Sverige från land utanför EU. Export och utförsel till annat EU-land regleras inte i kemikalierregistreringsförordningen. Förordningen reglerar inte heller införsel från annat EU-land. Det bör enbart vara Kemikalieinspektionen som är den svenska myndighet som utövar tillsyn på begäran av den Europeiska kemikaliemyndigheten, Echa.

När det rör den fysiska befatningen med kemiska produkter och varor ska tillsynen över efterlevnaden av kemikalierregistreringsförordningen utövas av samma myndighet som är ansvarig för annan verksamhetsanknuten tillsyn. Det innebär att även länsstyrelsen, alternativt kommunen, kommer få ett ansvar för tillsyn över kemikalierregistreringsförordningens efterlevnad. Tillsynsansvaret fördelas efter samma princip som gäller för tillsynen över efterlevnaden av 14 kap. miljöbalken. En sådan fördelning av tillsynsansvaret innebär att tillsynen över efterlevnaden av kemikalierregistreringsförordningen kan integreras med den verksamhetsanknutna tillsynen över verksamheten.

Särskilt om arbetsmiljötillsyn

Arbetsmiljöfrågorna är viktiga vid genomförandet av kemikalierregistreringsförordningen, vilket också flera remissinstanser har framhållit. Miljöbalken har inte till huvudsakligt syfte att skydda arbetsmiljön. Det framgår av 1 kap. 3 § miljöbalken som innehåller en hänvisning till arbetsmiljölagen (1977:1160) när det gäller skydd mot hälsa och olycksfall i arbete samt i sådana hänseenden i övrigt som huvudsakligen avser arbetsmiljön. Utredningen har övervägt att föra in bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av kemikalierregistreringsförordningen i miljöbalken även när det gäller arbetsmiljöfrågor, men funnit att fördelarna med att all arbetsmiljötillsyn sker enligt samma regelverk överväger nackdelarna med att tillsynen över tillämpningen av samma bestämmelser i kemikalierregistreringsförordningen kan ske enligt olika lagstiftningar. Även om tillsynen över arbetsmiljöfrågorna inordnas under miljöbalken skulle antalet myndigheter som utövar tillsyn mot företag som berörs av bestämmelserna i kemikalierregistreringsförordningen vara desamma. Remissinstanserna har inte framfört någon annan uppfattning än utredningen i denna fråga. Regeringen instämmer i

utredningens bedömning att de tillsynsbestämmelser avseende arbetsmiljö som behöver införas som en följd av kemikalierregistreringsförordningen, bör införas i de regelverk som i övrigt reglerar arbetsmiljöfrågor, vilket i detta fall är arbetsmiljölagen och fartygssäkerhetslagen.

Arbetsmiljöverkets och Transportstyrelsens tillsynsansvar

Arbetsmiljöverket och Transportstyrelsen har i dag ett visst ansvar för att bedriva tillsyn över efterlevnaden av kemikalierregistreringsförordningen i delar som rör arbetsmiljön. Enligt 7 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160) respektive 5 kap. 1 § fartygssäkerhetslagen (2003:364), är myndigheterna ansvariga för att bedriva tillsyn över efterlevnaden av artikel 35 i kemikalierregistreringsförordningen. Myndigheternas ansvar för att utöva till tillsyn över efterlevnaden av kemikalierregistreringsförordningen bör utökas. Samtidigt bör tillsynsansvaret vara inskränkt till de delar av kemikalierregistreringsförordningen som har tydligast samband med arbetsmiljöfrågor.

I 3 kap. 2 a § arbetsmiljölagen finns bestämmelser om arbetsgivarens systematiska miljöarbete. Bestämmelserna innebär att arbetsgivaren är ansvarig för att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på god arbetsmiljö samt för att dokumentera arbetsmiljön och upprätta handlingsplaner. I dag omfattar reglerna som rör en arbetsgivarens kontrollsystem för arbetsmiljön inte arbetsmiljökrav i EU-förordningar. Arbetsgivarens ansvar för kontroll över platsspecifika krav på arbetsmiljön bör inte vara beroende av vilken form av lagstiftning som kraven finns i. Regeringen bör därför få ett bemyndigande att föreskriva att bestämmelserna i 3 kap. 2 a § arbetsmiljölagen ska gälla i fråga om efterlevnaden av kemikalierregistreringsförordningen.

I 7 kap. arbetsmiljölagen finns bestämmelser om tillsyn. Enligt 2 § får Arbetsmiljöverket utöva tillsyn över efterlevnaden av artikel 35 i kemikalierregistreringsförordningen. Mot bakgrund av att Arbetsmiljöverkets ansvar för tillsyn över kemikalierregistreringsförordningens efterlevnad föreslås öka bör bestämmelsen ändras så att regeringen i stället får ett bemyndigande att föreskriva om Arbetsmiljöverkets tillsyn över kemikalierregistreringsförordningen. Även 7 § i samma kapitel, som reglerar Arbetsmiljöverket möjlighet att meddela förelägganden och förbud, bör ändras så att begränsningen till artikel 35 tas bort. Arbetsmiljöverket kan då meddela de förelägganden och förbud som behövs för att de bestämmelser i kemikalierregistreringsförordningen som omfattas av Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar ska följas. Regeringen avser att med stöd av det föreslagna bemyndigandet föreskriva vilka artiklar i kemikalierregistreringsförordningen som Arbetsmiljöverket ska utöva tillsyn över.

Transportstyrelsen bör få motsvarande ansvar som Arbetsmiljöverket när det gäller tillsyn över kemikalierregistreringsförordningen i fråga om fartyg. Det innebär att 5 kap. 1 § fartygssäkerhetslagen (2003:364) som reglerar Transportstyrelsens tillsynsansvar över kemikalierregistreringsförordningen behöver ändras.

Kemikalierregistreringsförordningens tillämpningsområde fastställs i artikel 1 och 2 i förordningen. I enlighet med vad Sjöfartsverket anfört i

sitt remissvar så gäller undantagen från förordningens tillämpningsområde även om de inte upprepas i den svenska författningen.

4.6 Egenkontroll och EU-förordningar

Regeringens förslag: Bestämmelserna om verksamhetsutövarens egenkontroll och miljörapport görs tillämpliga på EU-förordningar i frågor inom miljöbalkens tillämpningsområde genom ändring av 26 kap. 5 § miljöbalken.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har kommenterat förslaget, men de som yttrat sig har i huvudsak tillstyrkt utredningens förslag. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har anfört att det är bra att reglerna för egenkontroll i miljöbalken blir tillämpliga på vissa EU-förordningar. *Naturvårdsverket* har anfört att verket stöder utredarens förslag om ändring av 26 kap. 5 § miljöbalken eftersom kemikaliereregistreringsförordningen lägger ett stort ansvar på verksamhetsutövarna, men saknar regler för egenkontroll avseende till exempel organisation och interna rutiner liknande de som finns i miljöbalken. Även *Kemikalieinspektionen* har anfört att man stöder utredningens förslag att klargöra att bestämmelser om egenkontroll gäller i förhållande till EU-förordningar. *Stockholms kommun* har delat utredningens uppfattning att tillsynen bör vara förebyggande och att tillsynsmyndigheterna bör kontrollera företagets egenkontroll i syfte att driva på deras förmåga att ta sitt ökade ansvar. Förvaltningen har ansett att reglerna inom kemikalieområdet bör vara tydliga och att det är viktigt att samma principer gäller för kemikaliehantering oavsett om den reglerats med stöd av miljöbalken eller med stöd av en EU-förordning. *Helsingborgs kommun* har tillstyrkt utredningens förslag om att reglerna i hela 26 kap. görs tillämpligt på EU-förordningar och att det vore önskvärt att även de allmänna hänsynsreglerna görs tillämpliga på EU-förordningar. *Advokatsamfundet* har påpekat att utredningen inte har belyst om egenkontroll innefattas i begreppet övervaknings- och kontrollåtgärder enligt ingresspunkt 121 i kemikaliereregistreringsförordningen. Om egenkontrollen ligger utanför detta begrepp anser samfundet att det är tveksamt om regler om egenkontroll kan tillämpas för att garantera efterlevnad av kemikaliereregistreringsförordningen. Regler om egenkontroll skulle kunna anses innebära ett nationellt intrång på ett rättsområde som EU-rätten uttömmande reglerar.

Skälen för regeringens förslag: 26 kap. miljöbalken innehåller bestämmelser om tillsyn. Bestämmelserna i 26 kap. reglerar bland annat syftet med tillsynen, vilka som är tillsynsmyndigheter och myndigheternas befogenheter. De flesta bestämmelser i 26 kap. har tillsynsmyndigheterna som adressat, med det finns också bestämmelser som riktar sig till verksamhetsutövaren, bland annat bestämmelser om egenkontroll (19 §) och miljörapport (20 §).

Enligt 26 kap. 20 § första stycket är den verksamhetsutövare som bedriver en tillståndspliktig verksamhet är skyldig ett årligen upprätta en miljörapport. Syftet med miljörapporten är dels att vara ett underlag för tillsynsmyndighetens arbete, dels stärka verksamhetsutövarens egenkon-

troll. I miljörapporten ska verksamhetsutövaren redovisa de åtgärder som vidtagits för att uppfylla tillståndsvillkoren och resultaten av dessa åtgärder.

Egenkontrollen innebär att verksamhetsutövaren aktivt ska hålla sig informerad om den egna verksamhetens påverkan på miljön och att verksamhetsutövaren ska planera och kontrollera verksamheten för att motverka att verksamheten medför olägenheter för människors hälsa eller miljön. Detta förutsätter bland annat att verksamheten organiseras så att det finns en tydlig ansvarsfördelning. Egenkontroll innebär ett systematiskt sätt att arbeta med olika försiktighetsmått som tekniska åtgärder, rutiner för verksamheten och riskhantering. I förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll finns bestämmelser som preciserar ansvaret för egenkontroll.

Kemikalierregistreringsförordningen innehåller ett system för att ta fram kunskap och överföra information mellan företag. För att tillsynsmyndigheterna ska kunna bedriva en tillsyn som är framåtblickande i stället för repressiv är det viktigt att myndigheterna kan kontrollera företagens egenkontroll i syfte att driva på deras förmåga att ta ett ökat ansvar. En sådan inriktning förutsätter att det finns bestämmelser om egenkontroll som är tillämpliga på kemikalierregistreringsförordningen eftersom förordningen i sig saknar sådana regler.

Enligt 26 kap. 5 § får regeringen meddela föreskrifter om att tillsynsbestämmelserna i kapitlet ska gälla även i fråga om tillsyn över att EU-förordningar inom miljöbalkens område följs. För kraven på egenkontroll och miljörapport ska kunna göras tillämpliga på EU-förordningar, förutsätts enligt bestämmelsens nuvarande lydelse, att verksamhetsutövarens egenkontroll och upprättande av miljörapport är tillsyn. Uttalanden i förarbetena till miljöbalken kan uppfattas som om egenkontroll och miljörapport ska anses vara tillsyn. I kommentaren till 26 kap. 20 § om miljörapport står det nämligen att paragrafen riktar sig delvis till verksamhetsutövaren och delvis till tillsynsmyndigheten, men att den i sin helhet avser tillsyn, nämligen dels vad som kallas egenkontroll, dels uppgifter som ankommer på tillsynsmyndighet (prop. 1997/98:45 del 2 s. 280).

I strikt mening är det dock tveksamt om verksamhetsutövarens egenkontroll och upprättande av miljörapport kan anses som tillsyn. Snarare är egenkontrollen och miljörapporten viktiga hjälpmedel i tillsynsmyndigheternas granskning av en verksamhet. Det finns därmed ett behov av att förtydliga 26 kap. 5 § så att det tydligt framgår att bestämmelserna om egenkontroll och miljörapport kan tillämpas även i förhållande till EU-förordningar när det gäller frågor inom miljöbalkens tillämpningsområde.

Advokatsamfundet har anfört att det behöver belysas om egenkontroll innefattas i begreppet övervaknings- och kontrollåtgärder enligt ingresspunkt 121 i kemikalierregistreringsförordningen. Om egenkontrollen ligger utanför detta begrepp anser samfundet att det är tveksamt om regler om egenkontroll kan tillämpas för att garantera efterlevnad av kemikalierregistreringsförordningen. Regeringen anser dock verksamhetsutövarens kontroll över den egna verksamheten måste kunna anses omfattas av begreppen kontroll och övervakning i kemikalierregistreringsförordningen.

5 Straffbestämmelser om överträdelser av kemikalierregistreringsförordningen

Regeringens förslag: En straffbestämmelse om brott mot begränsningsreglerna i kemikalierregistreringsförordningen införs i 29 kap. 3 § andra stycket 8 miljöbalken. Bestämmelsen innebär att den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot en begränsning för att tillverka, släppa ut på marknaden eller använda ett ämne, som sådant eller ingående i en blandning eller vara enligt artikel 67 i kemikalierregistreringsförordningen döms för miljöfarlig kemikaliehantering till böter eller fängelse i högst två år.

Utredningens förslag skiljer sig från regeringens endast på så sätt att ordet ”beredning” i utredningens lagförslag ersatts med ”blandning”, jfr. avsnitt 6.2.

Remissinstanserna har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser i kemikalierregistreringsförordningen om begränsning av tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av vissa farliga ämnen och beredningar finns i avdelning 8 och bilaga XVII. Bestämmelserna började tillämpas den 1 juni 2009. Samtidigt upphörde direktiv 76/769/EEG (begränsningsdirektivet) att gälla.

Överträdelser av de bestämmelser som genomför begränsningsdirektivet omfattas, förutom av den allmänna kriminaliseringen av överträdelser av erforderliga försiktighetsmått i 29 kap. 3 § första stycket miljöbalken, för närvarande av straffbestämmelsen i 29 kap. 3 § andra stycket 2, liksom av 29 kap. 3 a §. För att överträdelserna ska omfattas av straffansvar även när begränsningsreglerna finns i kemikalierregistreringsförordningen behöver straffbestämmelsen i 29 kap. 3 § ändras.

I artikel 67 i förordningen anges att ett ämne, som sådant eller ingående i en beredning eller vara, inte får tillverkas, släppas ut på marknaden eller användas om det inte uppfyller de villkor som gäller för de begränsningar som gäller för ämnet. De ämnen som omfattas är de som är föremål för begränsningar enligt förordningens bilaga XVII. Undantag görs för tillverkning, utsläppande på marknaden eller användning av ett ämne i samband med vetenskaplig forskning och utveckling. I förordningsbilagan ska anges om restriktionerna inte ska gälla för produkt- och processinriktad forskning och utveckling samt den maximala mängd som undantaget gäller. Genom den ändring i förordningen som gjorts i kemikalieklassificeringsförordningen har begreppet ”beredning” ersatts av ”blandning” (se även avsnitt 6.2 nedan). Denna ändrade terminologi bör avspglas i författningstexten.

Enligt regeringens uppfattning är det viktigt att även i fortsättningen kriminalisera överträdelser av begränsningsreglerna. Det rör sig om särskilt farliga ämnen som man inom EU bestämt sig för att begränsa försäljning och användning av. Exempel på ämnen som omfattas av be-

gränsningsbestämmelserna i kemikalierregistreringsförordningen är kvicksilverföreningar, arsenikföreningar, kadmium, kreosot, PCB m.m. Begränsningsreglerna avser bl.a. användningen av ämnen i textilvaror dvs. en typ av varor som har stor spridning i samhället och där därmed effekterna av att begränsningsreglerna inte följs kan få stor påverkan på hälsa och miljö. Enligt regeringens mening har överträdelser av begränsningsreglerna därför ett högt straffvärde och bör vara förenade med straffansvar även i fortsättningen.

6 Lagändringar med anledning av kemikalieklassificeringsförordningen

6.1 Bakgrund

Allmänt

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG (Kemikalieklassificeringsförordningen) trädde i kraft den 20 januari 2009. Huvudsyftet med den nya förordningen är bl.a. att harmonisera gällande bestämmelser och kriterier för klassificering och märkning av ämnen och beredningar med reglerna i det globalt harmoniserade systemet för klassificering och märkning av kemikalier (Globally Harmonised System of Classification and Labelling of Chemicals; GHS) som antogs av FN i juli 2003. Reglerna om klassificering, märkning och förpackning har också anpassats till bestämmelserna i kemikalierregistreringsförordningen.

Kemikalieklassificeringsförordningen bygger i hög utsträckning på de erfarenheter som kunnat göras utifrån tillämpningen av tidigare regelverk om klassificering och märkning, dvs. rådets direktiv 67/548/EEG av den 27 juni 1967 om tillnärmning av lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen (ämnesdirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/45/EG av den 31 maj 1999 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga preparat (preparatdirektivet). Avsikten är att den nya förordningen ska upprätthålla det övergripande hälso- och miljöskydd som åstadkommits genom dessa direktiv.

Tillämpningsområde m.m.

Kemikalieklassificeringsförordningen är med några få undantag tillämplig på alla ämnen och blandningar som distribueras i unionen. Undantagen omfattar bl.a. radioaktiva ämnen och avfall samt sådana ämnen som omfattas av andra mer specifika unionsrättsliga regler. Förordningen är heller inte tillämplig på transporter av farligt gods. Undantagen från förordningens tillämpningsområde stämmer i stora drag överens med undantagen från kemikalierregistreringsförordningen.

Ansvar för att klassificera ämnen och blandningar ligger på tillverkare, importörer och även på deras kunder i form av s.k. nedströmsanvändare (industriella och professionella användare av ämnen som sådana eller i beredningar). Begreppet nedströmsanvändare omfattar även tillverkare av en blandning av ämnen, s.k. formulerare.

På samma sätt som tidigare omfattar klassificeringsskyldigheten en skyldighet att utvärdera all tillgänglig relevant information för att avgöra om ett ämne eller en blandning medför en fysikalisk fara eller hälso- eller miljöfara. Om utvärderingen visar att ett ämne eller en blandning uppfyller kriterierna för att klassificeras som farligt ska ämnet eller blandningen klassificeras med avseende på relevanta faroklasser eller indelningar. Vid klassificeringen ska för varje relevant faroklass anges en eller flera farokategorier som anger graden av fara. Vidare ska faro- och skyddsangivelser anges. Klassificeringskriterierna i förordningen bygger på kriterierna i GHS. I förhållande till reglerna i ämnes- och preparatdirektiven finns nyheter i den nya förordningen i fråga om haltgränser och metoder för klassificering av blandningar. En viktig nyhet är också att kriterierna för klassificering av fysikaliska faror har ändrats så att de överensstämmer med de som finns i de internationella regelverken för transporter av farligt gods.

För att beakta det arbete och de erfarenheter som gjorts i samband med tillämpningen av ämnesdirektivet har alla harmoniserande klassificeringar som gjorts enligt reglerna i det direktivet omvandlats till nya harmoniserade klassificeringar enligt kriterierna i förordningen.

Om ett ämne eller en blandning har klassificerats som farligt ska leverantören märka och förpacka ämnet eller blandningen i enlighet med kraven i förordningen. Förpackningsreglerna stämmer i stora drag överens med de gällande reglerna i ämnes- och preparatdirektiven medan märkningsreglerna innehåller några viktiga nyheter. Märkningen ska bl.a. innehålla faropiktogram och signalord. Faropiktogrammen utgörs av symboler mot vit bakgrund och med röd ram och har en utformning som skiljer sig från de orangefärgade farosymboler som används i dag. För märkning av hälsofarliga produkter införs två helt nya symboler och för märkning av gaser införs en ny symbol. Vidare försvinner dagens farobeteckningar (exempelvis "hälsoskadlig" och "irriterande"). I stället införs begreppet signalord. Det finns två signalord; "fara" och "varning".

När det gäller tester ska djurförsök enligt förordningen bara tillåtas när andra alternativ som ger adekvat tillförlitlighet och datakvalitet saknas. Vidare är försök på icke-mänskliga primater och på människor förbjudna vid tillämpningen av förordningen.

Klassificerings- och märkningsregistret

Reglerna om klassificerings- och märkningsregistret i kemikalierestningsförordningen återfinns i kemikalieklassificeringsförordningen med några mindre ändringar. Skyldigheten att lämna uppgift till klassificerings- och märkningsregistret gäller för ämnen som ska registreras i enlighet med kemikalierestningsförordningen samt sådana ämnen som omfattas av kemikalieklassificeringsförordningen och som uppfyller kriterierna för att klassificeras som farliga och som släpps ut på mark-

naden som sådana eller i blandningar som klassificeras som farliga. Anmälaren är skyldig att uppdatera informationen i registret när ett beslut om att ändra ämnets klassificering och märkning har fattats. Reglerna om klassificerings- och märkningsregistret började gälla vid ikraftträdandet av kemikalieklassificeringsförordningen och får således redan tillämpas. Skyldigheten att anmäla uppgifter till registret uppkommer dock först den 1 december 2010.

Sanktioner

Enligt artikel 47 i kemikalieklassificeringsförordningen är medlemsstaterna skyldiga att införa bestämmelser om sanktioner vid överträdelser av förordningens bestämmelser. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

När börjar den nya förordningen gälla?

Kemikalieklassificeringsförordningen har trätt i kraft. Förordningens regler om klassificering, märkning och förpackning ska börja tillämpas den 1 december 2010 för ämnen och den 1 juni 2015 för blandningar, men reglerna får tillämpas redan från ikraftträdandet. Ett företag kan dock välja att tillämpa kemikalieklassificeringsförordningen före dessa datum men ska då samtidigt klassificera sina produkter enligt reglerna i ämnes- respektive preparatdirektivet. Märkning och förpackning ska dock ske i enlighet med förordningen. För ämnen gäller dessutom att klassificering i enlighet med både ämnesdirektivet och kemikalieklassificeringsförordningen är obligatorisk under tiden den 1 december 2010 till den 1 juni 2015. Under en övergångsperiod kommer alltså de gamla och nya reglerna om klassificering, märkning och förpackning att tillämpas parallellt. Ämnes- och preparatdirektiven upphör att gälla först den 1 juni 2015.

En särskild övergångsbestämmelse finns för ämnen och blandningar som har klassificerats, märkts och förpackats i enlighet med ämnes- och preparatdirektivet och som har släppts ut på marknaden före den 1 december 2010 respektive den 1 juni 2015. Dessa förpackningar behöver inte märkas och förpackas om i enlighet med kemikalieklassificeringsförordningen förrän den 1 december 2012 respektive den 1 juni 2017.

6.2 Ändringar i 14 kap. miljöbalken

Regeringens förslag: Definitionen av ”kemisk produkt” i 14 kap. 2 § miljöbalken ändras på så sätt att ordet beredning ersätts med ordet blandning. ”Blandning” får även en egen definition.

Uppräkningen av EU-rättsakter i 14 kap. 3 § kompletteras med kemikalieklassificeringsförordningen.

Med anledning av ändringen i 14 kap. 2 § görs en följdändring i 14 kap. 10 §. På grund av den föreslagna ändringen från ”beredning” till ”blandning” görs även en följdändring i 14 kap. 17 §.

Möjligheterna i 14 kap. 20 § att ge dispens från krav i kemikalie-registreringsförordningen utökas på så sätt att dispens även kan ges från krav i kemikalieklassificeringsförordningen, om det behövs för totalförsvarets intressen. Detta föranleder även en ändring av den rubrik som föregår bestämmelsen.

Kemikalieinspektionens förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens.

Remissinstanserna har generellt ställt sig positiva till förslaget. *Göteborgs tingsrätt* har anfört att bytet av terminologi från ”beredning” till ”blandning” möjligen kan behöva utredas vidare men att de centrala termerna i 14 kap. miljöbalken så långt möjligt bör överensstämma med termerna i bl.a. kemikalieklassificeringsförordningen. *Läkemedelsverket* har framhållit att det finns ett behov att se över andra regelverks terminologi om ordet beredning byts mot blandning eftersom ordet beredning kan finnas i andra förordningar.

Skälen för regeringens förslag

Definitionen av kemisk produkt

I 14 kap. miljöbalken avses för närvarande med begreppet *kemisk produkt* ett kemiskt ämne eller en beredning av kemiska ämnen som inte är en vara. I kemikalieklassificeringsförordningen, liksom i kemikalie-registreringsförordningen, används emellertid termen ”blandning” i stället för ”beredning” (se artikel 57.11 i kemikalieklassificeringsförordningen). Begreppet blandning definieras i förordningarna som en blandning eller lösning av två eller flera ämnen. Begreppet beredning är inte definierat i 14 kap. miljöbalken men av förarbetena till balken följer att innebörden av ordet överensstämmer med den innebörd ”blandning” har i kemikalieklassificeringsförordningen (prop. 1997/98:45, del 2, s. 804).

Bestämmelserna i 14 kap. miljöbalken har ett bredare tillämpningsområde än kemikalieklassificeringsförordningen och kemikalie-registreringsförordningen och syftar också till att reglera andra frågor än de som omfattas av dessa förordningar. Terminologin i 14 kap. behöver därför inte helt anpassas till förordningarna. Kemikalieinspektionen har dock framhållit att de centrala termerna i 14 kap. så långt som möjligt bör stämma överens med termerna i EU-förordningarna eftersom detta bidrar till att tydliggöra och hålla ihop kemikalielagstiftningen. Avvikande

termer bör därför bara användas om det finns någon särskild anledning till det. Eftersom det, enligt regeringens mening, inte finns några sådana skäl såvitt avser ordet ”beredning” bör detta bytas ut mot ”blandning”. Regeringen har för övrigt redan i en tidigare proposition angett att ”beredning” i framtiden skulle bytas mot ”blandning” (prop. 2007/08:80 s. 75). Någon ytterligare utredning avseende detta behövs inte.

I definitionen i 14 kap. 2 § miljöbalken av kemisk produkt kommer efter den nu föreslagna ändringen en kemisk produkt att utgöras av ett kemiskt ämne eller en blandning av kemiska ämnen som inte är en vara. En särskild definition av ordet ”blandning” bör också tas in i lagtexten. Ändringen i 14 kap. 2 § medför även ett behov av följdändring i 14 kap. 10 §.

Hänvisning till kemikalieklassificeringsförordningen

I 14 kap. 3 § miljöbalken finns en uppräknig av olika EU-rättsakter på kemikalieområdet som omnämns i kapitlet. Som Kemikalieinspektionen har föreslagit bör kemikalieklassificeringsförordningen tas med i denna uppräknig eftersom en hänvisning till förordningen föreslås tas in i 14 kap. 20 § (se nedan).

Reklam för farliga ämnen

Eftersom ämnes- respektive preparatdirektiven fortsätter att gälla till den 1 juni 2015 behöver bestämmelserna om reklam i 14 kap. 16 och 17 §§ miljöbalken vara kvar till dess. Till följd av den ändring som föreslås i definitionen av kemiska produkter bör dock ordet ”beredning” ersättas med ”blandning” i 17 §.

Dispens från kemikalieklassificeringsförordningen

Enligt 14 kap. 20 § miljöbalken får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i det enskilda fallet ge dispens från krav i kemikalierregistreringsförordningen, om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen. Till grund för bestämmelsen ligger artikel 2.3 i kemikalierregistreringsförordningen som ger medlemsstaterna möjlighet att i särskilda fall tillåta undantag för ämnen som sådana eller ingående iblandningar eller varor när det är nödvändigt på grund av försvarsintressen. En liknande bestämmelse finns i artikel 1.4 i kemikalieklassificeringsförordningen. Bestämmelsen i 14 kap. 20 § bör därför ändras så att den även omfattar en möjlighet att meddela dispens från kraven i kemikalieklassificeringsförordningen om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen.

Den föreslagna ändringen innebär att rubriken närmast före 14 kap. 20 § behöver ändras så att den avspeglar bestämmelsens innehåll.

6.3 Sanktioner

6.3.1 Miljöfarlig kemikaliehantering

Regeringens förslag: Den som med uppsåt eller av oaktsamhet släpper ut en kemisk produkt eller ett explosivt föremål på marknaden utan att ha uppfyllt de krav på förpackning som följer av artikel 35.1 eller 35.2 första stycket i kemikalieklassificeringsförordningen, döms för miljöfarlig kemikaliehantering till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som i egenskap av att vara tillverkare, nedströmsanvändare eller någon som för in en kemisk produkt eller ett explosivt föremål till Sverige, släpper ut produkten eller föremålet på marknaden utan att uppfylla kraven på barnskyddande förslutning i artikel 35.2 andra stycket i förordningen.

Kemikalieinspektionens förslag skiljer sig från regeringens endast på så sätt att Kemikalieinspektionens förslag delvis har en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt förslaget. Flera remissinstanser, däribland *Växjö tingsrätt (miljödomstolen)*, *Göteborgs tingsrätt*, *Naturvårdsverket* och *Göteborgs kommun* har framhållit att det finns ett behov av att avgränsa kriminaliseringen av artikel 35 i kemikalieklassificeringsförordningen på ett sådant sätt att dubbla sanktioner inte införs. Ett antal remissinstanser, exempelvis *Rikspolisstyrelsen*, *Arbetsmiljöverket*, *Sveriges Kommuner och Landsting* samt *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, har i sitt tillstyrkande särskilt pekat på det höga straffvärdet hos överträdelser av förpackningsreglerna. Förslaget till straffbestämmelse har avstyrkts av *Sveriges advokatsamfund*. *Svensk Handel* har ifrågasatt behovet av sanktioner eftersom man menar att produktsäkerhetslagen (2004:451) tillgodoser behovet av reglering. *Plast- och kemiföretagen* samt *Kemisk Tekniska Leverantörsförbundet* har anfört att kravet på grov oaktsamhet i enlighet med 29 kap. 3 § första stycket miljöbalken bör kvarstå och någon skärpning av de subjektiva rekvisiten inte bör ske.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt om straffbestämmelsen

Straffbestämmelsen i 29 kap. 3 § första stycket miljöbalken omfattar brott mot den allmänna skyldigheten att iaktta försiktighetsmått. Typiska försiktighetsmått på kemikalieområdet är krav på förvaring eller förpackning, exempelvis att kemikalier ska förvaras på ett sådant sätt att barn eller djur inte kommer åt dem eller att de ska förpackas på ett sådant sätt att innehållet inte läcker ut. För straffbarhet enligt denna bestämmelse krävs att gärningen har begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet.

I 29 kap. 3 § andra stycket finns straffbestämmelser som avser brott mot särskilt föreskrivna försiktighetsmått. För straffbarhet krävs då uppsåt eller oaktsamhet av normalgraden. I samband med prop. 2005/06:182 övervägde den dåvarande regeringen ett förslag från Miljöbalks-

kommittén om att kravet på grov oaktsamhet i 29 kap. 3 § första stycket skulle ändras till ett krav på oaktsamhet av normalgraden. Regeringen fann då att i fråga om brott mot den allmänna skyldigheten att iakttä försiktighetsmått så borde det straffbara området inte göras alltför vidsträckt. Kravet på grov oaktsamhet motiverades av straffbestämmelsens vida tillämpningsområde och ansågs stämma väl överens med synen på att det är de straffvärda fallen som ska fångas upp av strafflagstiftningen. Samtidigt konstaterade regeringen emellertid att mer preciserade föreskrifter och förbud kan göra det straffbara området avgränsat på ett sätt som gör att det subjektiva rekvisitet i oaktsamhetsfall bör vara oaktsamhet av normalgraden. I 29 kap. 3 § andra stycket anges sådana preciserade försiktighetsmått och det konstaterades att de viktigaste bestämmelserna om försiktighetsmått bör finnas i lag eller i regeringens förordningar. Även preciserade försiktighetsmått i en rad EU-förordningar omfattas av straffbestämmelsen i andra stycket. De resonemang som fördes i nämnda proposition gör sig, enligt regeringens uppfattning, fortfarande gällande. I den mån de i detta lagstiftningsärende aktuella försiktighetsmått anses tillräckligt väl definierade bör de straffsanktioneras i enlighet med modellen i 29 kap. 3 § andra stycket. Det är således inte fråga om att skärpa kraven på den subjektiva sidan i fråga om allmänt hållna försiktighetsmått utan att förena preciserade försiktighetsmått med straffansvar på samma sätt som redan sker i lagstiftningen. När det gäller sådana försiktighetsmått som finns i myndighetsföreskrifter uttrycktes i samband med den nämnda propositionen en avsikt att överväga behovet av att flytta över särskilt straffvärda handlingsregler som regleras i myndighetsföreskrifter till regeringens förordningar. De synpunkter som framförts av *Plast- och kemiföretagen* samt *Kemisk Tekniska Leverantörsförbundet* föranleder mot bakgrund av detta inte några andra överväganden.

Kemikalieklassificeringsförordningens regler om förpackningar

Förpackningskraven i kemikalieklassificeringsförordningen finns i avdelning IV. De allmänna kraven på utformningen av förpackningar som innehåller farliga ämnen eller blandningar anges i artikel 35.1. Där framgår att förpackningar ska vara utformade på så sätt att innehållet inte kan läcka ut, att materialet inte kan skadas av innehållet eller bilda farliga föreningar med detta, att de tål normal påfrestning under hanteringen och att, i fråga om förpackningar som kan återförslutas, återförslutning kan ske upprepade gånger utan att innehållet läcker ut.

I artikel 35.2 första stycket föreskrivs att en förpackning som innehåller ett farligt ämne eller en farlig blandning och som tillhandahålls allmänheten inte får vara utformad på ett sätt som kan dra till sig eller väcka nyfikenhet hos barn eller vilseleda konsumenter på annat sätt, exempelvis genom att likna förpackningar som används för livsmedel. Artikel 35 innehåller i andra stycket även krav på barnskyddande förslutning och i tredje stycket krav på kännbara varningsmärken (s.k. taktill varningsmärkning) för vissa ämnen och blandningar.

Artikel 35 hänvisar till de särskilda regler om förpackningar som finns i bilaga II, del 3. Av dessa regler framgår i vilka fall förpackningar ska

förses med barnskyddande förslutning och taktill varningsmärkning. Så är fallet bl.a. när det är fråga om förpackningar som innehåller ämnen eller blandningar som är klassificerade för akut toxicitet, frätande på huden eller som utgör en fara vid aspiration. I bilagan anges vilka internationella standarder som en barnskyddande förslutning och en taktill varningsmärkning ska uppfylla.

Det är leverantörerna av sådana ämnen och blandningar som har klassificerats som farliga som ska säkerställa att ämnet eller blandningen förpackas i enlighet med kraven i förordningen (artikel 4.4). Förpackningsreglerna ska även tillämpas på explosiva föremål (artikel 4.8). Med leverantör avses i förordningen tillverkare, importörer, nedströmsanvändare och distributörer. Med distributör avses även återförsäljare.

Svenska regler om förpackningar

De svenska reglerna om förpackningar finns i 2 kap. i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2008:2) om kemiska produkter och biotekniska organismer. Reglerna stämmer i stora drag överens med reglerna i kemikalieklassificeringsförordningen. Överträdelse av förpackningsreglerna kan leda till straff i enlighet med 29 kap. 3 § första stycket miljöbalken. Försäljning av produkter som saknar föreskriven barnskyddande förslutning och taktill varningsmärkning omfattas av miljöstraffsavgift (avsnitt 6.3.1 och 6.3.2 i bilagan till förordningen [1998:950] om miljöstraffsavgift).

En ny straffbestämmelse om förpackningskraven

Att farliga ämnen och blandningar paketeras på ett betryggande sätt är av stor vikt för att förhindra skador på människor och den omgivande miljön. Undermåliga förpackningar kan leda till att hälso- och miljöfarliga ämnen läcker ut eller bildar farliga föreningar med materialet i förpackningen, vilket medför risk för skada på människor och miljö. Överträdelse av förpackningsreglerna måste därför anses ha ett högt straffvärde. Denna bedömning har också uttryckligen vunnit stöd hos många remissinstanser.

Sveriges advokatsamfund har emellertid gjort gällande att en kriminalisering av överträdelse av förpackningskraven inte är motiverad. Advokatsamfundet har anfört att ett välorganiserat tillsynsarbete generellt bör vara tillräckligt för att säkerställa efterlevnaden av miljörättsliga regler och att man snarare bör reducera antalet straffsanktioner än att utöka dem. Samfundet har även menat att det inte finns något som tyder på att det föreligger ett behov av strängare sanktioner i fråga om de nu aktuella handlingsreglerna. Enligt regeringens mening är tillsynsverktygen av grundläggande betydelse för arbetet med genomförandet och efterlevnaden av miljörättsliga regler, men det är inte möjligt att genom en effektiv tillsyn underlåta användning av sanktioner. En lång rad miljöbestämmelser är av sådan vikt och har så högt straffvärde att straffrättsliga sanktioner är nödvändiga. Införandet av straffrättsliga bestämmelser föregås alltid av noggranna överväganden av sådana omständigheter som bl.a. riskerna för hälsa och miljö om en handlingsregel överträds,

möjligheter till alternativa sanktioner, om en straffsanktion krävs på grund av gärningens allvar, om en straffsanktion bedöms vara ett effektivt sätt att motverka oönskade handlingssätt m.m.

Kraven på säkra förpackningar för farliga ämnen och blandningar utgör mycket viktiga förutsättningar för en säker hantering av farliga kemikalier utifrån ett miljö- och hälsoperspektiv. Överträdelser av dessa krav har, enligt regeringens uppfattning, ett högt straffvärde. Som tidigare konstaterats i samband med miljöbalkens införande, liksom vid översynen av miljöbalkens sanktionssystem, förekommer på kemikalieområdet normalt enbart begränsad tillståndsgivning eller att tillsynsmyndigheter utfärdar förelägganden eller förbud. Kemiska produkter säljs på många olika ställen och antalet tillsynsobjekt är mycket stort. Samhällets kontrollsystem ser därmed inte ut som exempelvis när det gäller platsbunden miljöfarlig verksamhet. Att under dessa förutsättningar låta mekanismen för efterlevnad av reglerna om förpackningar m.m. enbart utgöras av tillsyn är inte möjligt. Detta innebär i sig svårigheter att föreskriva alternativa sanktioner som är tillräckligt effektiva. Det är mycket viktigt att de som hanterar kemikalier vidtar nödvändiga försiktighetsmått och detta är också motivet till den allmänna kriminalisering av överträdelser av försiktighetsmått som anges i 29 kap. 3 § första stycket miljöbalken. Enligt regeringens mening är det mot denna bakgrund motiverat att förena förpackningsreglerna i artikel 35 med straffansvar. På det sättet uppfylls även kraven i EU-förordningens artikel 47 på sanktioner som är effektiva, proportionella och avskräckande.

De försiktighetsmått som föreskrivs i artikel 35 i EU-förordningen omfattas i och för sig av den allmänna straffbestämmelsen i 29 kap. 3 § första stycket miljöbalken. De krav som ställs i EU-förordningen på hur förpackningar ska vara utformade är emellertid så preciserade att de kan läggas till grund för en uttrycklig kriminalisering i 29 kap. 3 § andra stycket miljöbalken med dess krav på oaksamhet av normalgraden i oaksamhetsfallen. En straffbestämmelse som omfattar överträdelser av förpackningsreglerna i artikel 35 bör därför införas där.

Den föreslagna straffbestämmelsen bör, utöver förpackningsreglerna i artikel 35.1 och 35.2 första stycket, även omfatta överträdelser av regler om barnskyddande förslutning (artikel 35.2 andra stycket). För närvarande sanktioneras överträdelser av de svenska reglerna om barnskyddande förslutning med en miljöstraffsavgift om 5 000 kronor. Det kan emellertid ifrågasättas om detta är en lämplig sanktion. Utgångspunkten är att miljöstraffsavgifter generellt bör användas för de lindrigare överträdelserna medan straff bör reserveras för de allvarigare (prop. 2005/06:182 s. 44). Kemikalieinspektionen har anfört att överträdelser av kraven på barnskyddande förslutning är allvarliga. Förpackningar som ska ha barnskydd är sådana som innehåller ämnen eller blandningar som är klassificerade som akut toxiska, frätande, specifikt organtoxiska eller aspirationstoxiska. Barn som får i sig sådana ämnen eller blandningar riskerar att få allvarliga och bestående skador på inre organ. Brott mot reglerna om barnskyddande förslutning medför således risk för direkta skador på människor och måste, enligt regeringens mening, anses ha ett högt straffvärde. Regeringen delar därför Kemikalieinspektionens uppfattning att kravet på att förse förpackningar med barnskyddande förslutning generellt inte lämpar sig för att vara förenat

med miljöstraffavgift utan i stället bör kunna föranleda straffansvar. Detta gäller i fråga om sådana gärningsmän som utgörs av tillverkare eller nedströmsanvändare som släpper ut blandningar på marknaden eller fysiska eller juridiska personer som för in kemiska produkter till Sverige.

Vid överträdelser av återförsäljare anser regeringen, i likhet med Kemikalieinspektionen, att miljöstraffavgift utgör en tillräcklig sanktion. Flera remissinstanser har också uttryckt sin stöd för Kemikalieinspektionens förslag att se allvarigare på överträdelser av reglerna om barnskyddande förslutning när reglerna överträtts av tillverkare och andra primärleverantörer än när den som överträtt reglerna är en återförsäljare. Överträdelser av reglerna om barnskyddande förslutning är mycket allvarliga men många återförsäljare är små företag och miljöstraffavgifterna har visat sig vara en effektiv sanktion i detaljistledet. Nivån på miljöstraffavgiften bör emellertid övervägas närmare. De aktörer som bör omfattas av straffansvar är tillverkare, nedströmsanvändare och aktörer som för in antingen ämnen och blandningar som har klassificerats som farliga eller vissa explosiva föremål till Sverige men som inte är återförsäljare. Aktörer på denna nivå ansvarar för utformningen av förpackningarna och gärningar som begås av dem får, enligt regeringens mening, generellt anses ha ett högre straffansvar än gärningar begångna av detaljister. Beträffande återförsäljare bedömer regeringen att miljöstraffavgift alltså utgör en lämplig sanktion. Straffbestämmelsen bör alltså avgränsas så att återförsäljare inte omfattas av straffansvar enligt 29 kap. 3 § andra stycket 10 miljöbalken. Vid utformningen av bestämmelserna om miljöstraffavgift bör motsvarande övervägande göras. På detta sätt kan risken för dubbla sanktioner, som flera remissinstanser haft invändningar emot, undvikas. Avsikten är att både straff och miljöstraffavgift inte ska dömas ut för samma gärning.

Svensk Handel har anfört att produktsäkerhetslagen (2004:451) kan tillämpas i fråga om förpackningskraven och att en straffbestämmelse i miljöbalken därmed är överflödig. Regeringen konstaterar dock att denna lag inte ska tillämpas i den mån det finns EU-lagstiftning eller annan speciallagstiftning som reglerar samma fråga och att produktsäkerhetslagen syfte är att förhindra att farliga varor och tjänster orsakar skador på personer. Lagen innehåller inte några bestämmelser till skydd för miljön. Produktsäkerhetslagen ställer krav på näringsidkare att sälja säkra varor och tjänster och lagen är en del av konsumentlagstiftningen. Enligt regeringens bedömning har kemikaliereglerarna ett annat skyddssyfte och tillämpningsområde än produktsäkerhetslagen och det finns därför ett behov av att reglera förpackningskraven i miljöbalken.

6.3.2 Kemikalieregistreringsbrott

Regeringens förslag: Till följd av en ändrad definition i kemikalieregistreringsförordningen görs en ändring i bestämmelsen om kemikalieregistreringsbrott som innebär att i 29 kap. 3 b § första stycket 1 byts ”beredning” ut mot ”blandning”.

Kemikalieinspektionens förslag: Kemikalieinspektionen har inte haft något förslag i denna del. Under ärendets beredning har regeringen emellertid uppmärksammat att det finns ett behov av följdändring i bestämmelsen om kemikalierestreringsbrott.

Skälen för regeringens förslag: Eftersom begreppet ”beredning” i kemikalierestreringsförordningen nu har ersatts av ”blandning” görs en följdändring i 29 kap. 3 b §.

6.3.3 Bristfällig miljöinformation

Regeringens förslag: Den som med uppsåt eller av oaksamhet felaktigt klassificerar eller låter bli att klassificera ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artikel 4.1, 4.2, 4.3 eller 4.8 i kemikalieklassificeringsförordningen, döms för bristfällig miljöinformation till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som med uppsåt eller av oaksamhet felaktigt märker eller låter bli att märka ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artikel 4.4, 4.7 eller 4.8.

I nuvarande 29 kap. 6 § första stycket 1 a) utmönstras hänvisningen till hälso- och miljöfarlighet. Till följd av den ändrade terminologin i kemikalierestreringsförordningen byts i 29 kap. 6 § första stycket 5 a) ”beredning” ut mot ”blandning”.

Kemikalieinspektionens förslag stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft några synpunkter på förslaget. *Sveriges advokatsamfund* har avstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt om straffbestämmelsen

Straffbestämmelserna om bristfällig miljöinformation i 29 kap. 6 § första stycket 1 avser skyldigheten att lämna produktinformation enligt 14 kap. miljöbalken. I första stycket 1 a) kriminaliseras att felaktigt klassificera eller låta bli att klassificera en kemisk produkt med avseende på hälso- och miljöfarlighet i enlighet med föreskrifter som regeringen har meddelat. Första stycket 1 b) avser underlåtenhet att märka farliga ämnen och beredningar i enlighet med föreskrifter som regeringen har meddelat. Första stycket 1 c) avser underlåtenhet att på ett lämpligt sätt varna den som kan tänkas komma att använda produkten om de risker som produkten eller hanteringen av den innebär. En förutsättning för ansvar är att märkningen eller informationen har behövts för att skydda människors hälsa eller miljön. Det krävs i fråga om 1 c) inte att gärningen ska vara ett brott mot en uttrycklig föreskrift. Första stycket 1 d) omfattar situationen där den produktinformation som lämnats varit oriktigt eller bristfällig.

Regler om klassificering och märkning i kemikalieklassificeringsförordningen

Avdelning II i kemikalieklassificeringsförordningen innehåller regler om faroklassificering. Tillverkare, importörer och nedströmsanvändare är enligt artikel 4.1 skyldiga att klassificera ämnen och blandningar samt vissa explosiva föremål (artikel 4.8) innan de släpper ut dem på marknaden. Även ämnen som inte släpps ut på marknaden ska, enligt artikel 4.2, klassificeras om det är fråga om ämnen som ska registreras eller anmälas enligt kemikalieregistreringsförordningen (Reach). Artikel 4.3 innehåller ett krav på klassificering av ämnen som omfattas en harmoniserad klassificering enligt avdelning V genom en post i del 3 i bilaga VI.

Den grundläggande märkningsregeln finns i artikel 4.4 i förordningen. Bestämmelsen innebär att ämnen och blandningar som har klassificerats som farliga ska märkas i enlighet med kraven i förordningen innan ämnet eller blandningen släpps ut på marknaden. Märkningsreglerna ska även tillämpas på vissa blandningar som inte är klassificerade som farliga men som innehåller ämnen som har klassificerats som farliga (artikel 4.7). Detsamma gäller vissa explosiva föremål (artikel 4.8). Det är leverantörerna av ämnet eller blandningen som är skyldiga att se till att ämnet eller blandningen märks i enlighet med förordningens krav. Med leverantörer avses tillverkare, importörer, nedströmsanvändare och distributörer. Distributörer omfattar här även återförsäljare.

Svenska regler om klassificering och märkning och om sanktioner knutna till dessa regler

De svenska reglerna om klassificering och märkning finns i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2005:7) om klassificering och märkning. Som angetts ovan finns i 29 kap. 6 § första stycket 1 c) en straffbestämmelse som avser underlåtenhet att på ett lämpligt sätt varna den som kan tänkas komma att använda produkten om de risker som produkten eller hanteringen av den innebär. En förutsättning för ansvar är att märkningen eller informationen har behövts för att skydda människors hälsa eller miljön. De märkningskrav som finns i Kemikalieinspektionens föreskrifter utgör ett naturligt led i bedömningen av om viss märkning behövs för att skydda människors hälsa eller miljön. Överträdelse av föreskrifterna aktualiserar därmed tillämpningen av straffbestämmelsen i 6 § första stycket 1 c). Enligt regeringens mening är det lämpligt att de viktigaste bestämmelserna om klassificering och märkning finns i regeringens förordningar och regeringen avser att i framtiden överväga om det finns bestämmelser i Kemikalieinspektionens föreskrifter som istället bör finnas i en förordning.

Bristfällig klassificering och märkning kan även aktualisera tillämpning av straffbestämmelsen i 29 kap. 3 § första stycket om miljöfarlig kemikaliehantering.

Krav på att märkning finns på svenska är i dag reglerat genom miljö-sanktionsavgift.

En ny straffbestämmelse om klassificering och märkning

Överträdelse av reglerna om klassificering och märkning i kemikalieklassificeringsförordningen bör, enligt regeringens uppfattning, straffsanktioneras enligt samma modell som i bestämmelserna i 29 kap. 6 § första stycket. En ny punkt bör därför införas i första stycket. Straffbestämmelsen bör i fråga om klassificering omfatta såväl underlåten klassificering som felaktig klassificering av ämnen och blandningar. Brister i klassificeringen av explosiva ämnen bör också omfattas eftersom dessa i vissa fall ska klassificeras i enlighet med bestämmelserna i artikel 4.8 i kemikalieklassificeringsförordningen.

I 29 kap. 6 § första stycket 1 a) anges för närvarande den kriminaliserade överträdelsen som en felaktig eller underlåten klassificering med avseende på hälso- och miljöfarlighet. I kemikalieklassificeringsförordningen används en annan terminologi. Där görs en tydlig uppdelning mellan faroklasserna hälsofara, miljöfara och fysikalisk fara. Däremot används inte uttrycket hälso- och miljöfarlighet. Den terminologi som används i kemikalieklassificeringsförordningen innebär emellertid inte någon ändring i sak jämfört med gällande nationella bestämmelser men orden ”med avseende på hälso- och miljöfarlighet” kan, som Kemikalieinspektionen påpekat, skapa oklarhet i fråga om sådana brister i klassificeringen som avser fysikalisk fara faller inom det straffbara området. Det är därför, enligt regeringens mening, lämpligt att utmönstra den avvikande terminologin ur straffbestämmelsen i 29 kap. 6 § första stycket 1 a) för att på så vis skapa en tydligare reglering.

Sveriges advokatsamfund har avstyrkt Kemikalieinspektionens förslag. Advokatsamfundet har, som framgår i föregående avsnitt, ansett att någon kriminalisering inte är motiverad utan att en tillräckligt effektiv sanktion utgörs av tillsynsåtgärder. Samfundet har ansett att en avkriminalisering bör ske i stället för ytterligare kriminalisering. Enligt regeringens mening bör kriminalisering inte användas om det inte är nödvändigt. Straff är samhällets mest ingripande maktmedel och ska därför bara utnyttjas när det är motiverat och efter noggranna överväganden. Regeringen menar att bestämmelserna om att märka och klassificera kemiska ämnen och blandningar är mycket viktiga. Klassificeringen är en viktig del av produktinformationen och utgör en nödvändig förutsättning för en korrekt märkning av farliga produkter. Detta utgör därmed en förutsättning för det skydd för användarna som en korrekt märkning innebär. Sammantaget har överträdelse av dessa bestämmelser ett högt straffvärde och bör även i framtiden vara föremål för straffansvar.

Skyldigheten att klassificera ämnen och blandningar enligt kemikalieklassificeringsförordningen åligger tillverkare, importörer och nedströmsanvändare som släpper ut ämnen och blandningar på marknaden. Straffansvar bör omfatta samtliga dessa aktörer. Ansvaret för märkning av ett ämne eller en blandning i enlighet med kraven i förordningen faller på leverantörerna, vilka även innefattar återförsäljare. Den personkrets som omfattas av straffbestämmelsen är därmed vid. Såsom tidigare uttalats i fråga om informationsskyldigheten är det rimligt att den som hanterar kemiska produkter och som avser att dra ekonomiska fördelar av en sådan verksamhet också har ett straffrättsligt ansvar för att kraven på miljöinformation är uppfyllda (jfr prop. 2005/06:182 s. 100). Vid den

bedömning som görs i samband med straffmätningen kommer naturligtvis straffvärdet i varje enskilt fall att beaktas.

Eftersom klassificering och märkning fortfarande i viss utsträckning ska ske enligt reglerna i ämnes- och preparatdirektiven behöver straffbestämmelserna i 29 kap. 6 § första stycket 1 a) och 1 b) kvarstå. Det finns också ett behov av att bestämmelsen i 29 kap. 6 § första stycket 1 c) finns kvar eftersom den även omfattar annan märkning, exempelvis märkning av bekämpningsmedel.

Med anledning av den ändrade terminologin i kemikalierregistreringsförordningen bör en ändring göras i 29 kap. 6 § första stycket 5 a) genom att ordet "beredning" ersätts med "blandning" (se ovan under avsnitt 6.2).

7 Ikraftträdande

7.1 Reach-utredningens förslag

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2011, utom såvitt avser ändringen i 29 kap. 3 § som träder i kraft den 1 augusti 2010. Om ett tillsynsärende har inletts före ikraftträdandet ska 26 kap. 3 § miljöbalken tillämpas i sin äldre lydelse.

Utredningens förslag innebar ett tidigare ikraftträdande.

Remissinstanserna har inte haft några synpunkter på tidpunkten för ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Eftersom förslagen bland annat innebär en ändrad organisation för tillsyn är det lämpligt att ikraftträdandet sker vid årsskiftet. Den föreslagna straffbestämmelsen bör dock träda i kraft så snart som möjligt.

Om kommunen före den 1 januari 2011 har inletts ett tillsynsärende i egenskap av tillsynsmyndighet över hanteringen av kemiska produkter enligt 26 kap. 3 § tredje stycket ska kommunen anses vara behörig tillsynsmyndighet i ärendet även efter detta datum. Bedömningen av om ett ärende kan anses ha inletts måste ske i varje enskilt fall.

7.2 Kemikalieklassificeringsförordningen

Regeringens förslag: Lagändringarna i 14 kap. 2, 3, 10, 17 och 20 §§ samt i 29 kap. 3, 3 b och 6 §§ träder i kraft den 1 augusti 2010. Om ett tillsynsärende har inletts före ikraftträdandet ska 26 kap. 3 § miljöbalken gälla i sin äldre lydelse.

Kemikalieinspektionens förslag stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft några synpunkter på ikraftträdande tidpunkten.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller kemikalieklassificeringsförordningen ska förordningens regler om klassificering, märkning och förpackning tillämpas från den 1 december 2010 för ämnen från

den 1 juni 2015 för blandningar men förordningen har trätt i kraft och reglerna får tillämpas redan i dag. Under en övergångsperiod kommer de nationella reglerna om klassificering, förpackning och märkning att gälla parallellt med reglerna i kemikalieklassificeringsförordningen. Eftersom förordningens bestämmelser har trätt i kraft bör de lagändringar som föranleds av förordningen genomföras så snart som möjligt. Bestämmelser om sanktioner ska enligt artikel 47 i förordningen anmälas till Europeiska kommissionen senast den 20 juli 2010.

8 Konsekvenser

Miljö kvalitetsmålen

Kemikalielagstiftningen är ett viktigt styrmedel för att det ska vara möjligt att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Förslagen om ändrade regler för tillsyn bidrar till att nå målet Giftfri miljö samtidigt som samhällets resurser utnyttjas effektivt. Även de föreslagna straffbestämmelserna bidrar indirekt till förbättrade möjligheter att nå miljö kvalitetsmålet.

Statsfinansiella konsekvenser

Förslaget att ta bort kommunens generella tillsynsansvar över hanteringen av kemiska produkter medför inga statsfinansiella konsekvenser. Inte heller i övrigt innebär förslagen om ändrade tillsynsbestämmelser några statsfinansiella konsekvenser.

Förslaget om att införa straffbestämmelser till följd av kemikalie-registreringsförordningen innebär att överträdelser av begränsningsreglerna ska vara fortsatt kriminaliserade. Detta medför inga statsfinansiella konsekvenser. Förslagen med anledning av kemikalieklassificeringsförordningen bedöms inte heller medföra några statsfinansiella konsekvenser.

Konsekvenser för kommunerna

Enligt 27 kap. 1 § första stycket miljöbalken får kommunfullmäktige meddela föreskrifter om avgift för prövning och tillsyn när det gäller en kommunal myndighets verksamhet. Den tillsyn som både kommunerna och Kemikalieinspektionen i dag ansvarar för och som föreslås tas bort från kommunernas tillsynsansvar genom ändringen av 26 kap. 3 § miljöbalken, har bara bedrivits av ett fåtal kommuner. Eftersom den tillsynen har varit svår att avgiftsfinansiera bortfaller inte heller avgiftsintäkter i någon omfattning. Effekten på de faktiska kostnaderna är därför ringa.

De föreslagna straffbestämmelserna medför inga konsekvenser för kommunerna.

Konsekvenser för statliga myndigheter och domstolar

Förslaget att ta bort kommunens generella tillsynsansvar enligt 26 kap. 3 § miljöbalken innebär ett minskat tillsynsansvar för kommunerna. Eftersom ansvaret varit dubblerat med statliga myndigheters ansvar innebär det minskade tillsynsansvaret för kommunerna inget utökad ansvar för andra myndigheter.

Det utökade tillsynsansvaret för kemikalierregistreringsförordningen som Arbetsmiljöverket och Transportstyrelsen föreslås få är begränsat och innebär inget behov av att tillföra ytterligare resurser.

Den ändring som föreslås beträffande kommunernas tillsynsansvar över hanteringen av kemiska produkter påverkar länsstyrelserna i det avseende att regeringen på förordningsnivå avser att tydliggöra länsstyrelsernas ansvar för att integrera kemikalietillsynen med den verksamhetsanknuta tillsynen. Länsstyrelsen föreslås inte få ansvar för några nya tillsynsområden. Av 2 kap. 1 § andra stycket förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken framgår att i de fall länsstyrelsen har ansvaret för tillsynen över en miljöfarlig verksamhet, omfattar tillsynsavgiften för verksamheten även ersättning för länsstyrelsens tillsyn över att bestämmelserna i 14 kap. miljöbalken följs. Den kemikalietillsyn som länsstyrelsen bedriver över miljöfarliga verksamheter finansieras därmed genom uttag av avgifter och förslagen innebär ingen förändring i detta avseende. Den omständigheten att länsstyrelsens ansvar för kemikalietillsynen blir tydligare än i dag innebär inte att nya resurser behöver tillföras länsstyrelserna.

Förslagen medför inga nya typer av ärenden som kan bli föremål för överprövning. Förslagen innebär därför inga konsekvenser för prövningsmyndigheterna.

De föreslagna straffbestämmelserna omfattar sådant som redan i dag är föremål för sanktioner men där handlingsreglerna finns i EU-direktiv eller i nationell författning. Förslaget medför därför inte heller i denna del några statsfinansiella konsekvenser eller andra konsekvenser för myndigheterna.

Konsekvenser för allmänheten

Förslagen kan antas leda till en tydligare tillsynsorganisation vilket också ger förutsättningar för att bedriva en mer effektiv tillsyn. En effektiv tillsyn är en viktig förutsättning för att lagar och andra bindande föreskrifter ska följas och bidrar därför till en bättre och mer hälsosam miljö. Eftersom det är den slutlige konsumenten som betalar kostnaden för det som produceras är det i dennes intresse att det offentligas verksamhet kan utföras så effektivt och resurssnålt som möjligt. Ett tydligare tillsynssystem innebär också att det blir enklare för allmänheten att komma i kontakt med rätt tillsynsmyndighet.

De föreslagna straffbestämmelserna medför inte några direkta konsekvenser för allmänheten. Bestämmelserna kan dock genom att bidra till efterlevnaden av viktiga regler till skydd för människors hälsa och miljön förväntas ha positiva konsekvenser för allmänheten.

Konsekvenser för företag

Det finns cirka 1 800 primärleverantörer av kemiska produkter. Företagens kostnader bör kunna minska genom att dubblerade tillsynsansvar tas bort. Färre tillsynsbesök innebär mindre tidsåtgång och lägre kostnader. De föreslagna förändringarna av tillsynsorganisationen bör särskilt gynna små företag som får färre myndigheter än i dag att ha kontakt med.

Förslaget att Kemikalieinspektionen ska kunna förelägga verksamhetsutövare att kostnadsfritt lämna varuprov kommer innebära en kostnad för företagen. Den omständigheten att regeringen avser att endast ge Kemikalieinspektionen befogenheten att begära in varuprover av varor ökar förutsättningarna för att prov inte begärs in i onödan. Om varuprovet är särskilt dyrbart kan det dessutom vara ett sådant särskilt skäl som innebär att verksamhetsutövaren ska få ersättning. Företagen ska inte vara skyldiga att betala undersökningen av varuprovet om det finns särskilda skäl för det.

Kemikalieklassificeringsförordningen är beslutad av rådet och Europaparlamentet och har trätt i kraft. Förordningen innehåller relativt komplicerade övergångsbestämmelser. Dessa leder till att de europeiska leverantörerna av farliga kemiska ämnen och beredningar i viss utsträckning får tillämpa reglerna i kemikalieklassificeringsförordningen och reglerna i ämnes- och preparatdirektiven parallellt under en övergångsperiod. För företagen innebär detta visst merarbete. Denna börda för företagen har emellertid beaktats vid beslutandet av förordningen och behandlas därmed inte i denna lagrådsremiss. Detsamma gäller EG-förordningen i övrigt.

Den kriminalisering som föreslås i fråga om kemikalieklassificeringsförordningen motsvarar i huvudsak det som för närvarande gäller i fråga om brott mot motsvarande nationella regler. Kriminaliseringen syftar till att uppnå god efterlevnad av de materiella bestämmelserna. Effektiva och avskräckande sanktioner för överträdelse av de viktigaste handlingsreglerna är en förutsättning för god konkurrens. För företag som följer de skyldigheter som finns i förordningen är de föreslagna straffbestämmelserna naturligtvis inte alls betungande.

Förslaget om att införa straffbestämmelser till följd av kemikalieregistreringsförordningen innebär att överträdelse av begränsningsreglerna ska vara fortsatt kriminaliserade. Detta medför inga konsekvenser.

Alternativa lösningar

Utredningen har i sitt arbete övervägt olika alternativa tillsynsorganisationer. Utgångspunkten för ett alternativ var en samlad tillsyn på regional nivå under central ledning. Ett sådant alternativ förutsätter dock en ändrad samhällsorganisation med en annan ansvarsfördelning mellan stat och kommun, varför det alternativet inte ansågs lämpligt.

Ett annat alternativ som övervägts är att ta bort Kemikalieinspektionens tillsynsansvar för viss produkttillsyn, för att i stället helt integrera produkttillsynen med den verksamhetsanknutna tillsynen. Det skulle innebära att produkttillsynen i huvudsak skulle utövas av kommunerna. Möjligheten att påverka det internationella inflödet av kemikalier och

behovet av internationella kontakter och med EU:s institutioner, skulle då bli beroende av kommunerna vilket inte bedömdes som ändamålsenligt.

Utredningen har vidare övervägt att ge Kemikalieinspektionen ansvar för tillsynen över hela kemikalielagstiftningen, men bedömt det som olämpligt eftersom kemikalielagstiftningen innehåller regler med plats-specifika krav som gäller parallellt med andra regler som innehåller krav på verksamheter. Samhället skulle då behöva dubblera ansvaret för den plats-specifika tillsynen. Företagen skulle få dubbla tillsynsbesök i samma sakfråga och riskera att behöva avgiftsfinansiera kompetens för verksamhetsanknuten tillsyn två gånger.

I såväl kemikalieresterings- som kemikalieklassificeringsförordningen ställs krav på effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. För att genomföra förordningarna krävs således att sanktioner införs. Att i stället för de föreslagna straffbestämmelserna införa andra sanktioner bedöms inte vara lämpligt och inte heller tillräckligt för att efterleva förordningarnas krav.

9 Författningskommentar

9.1 Ändringarna i miljöbalken

14 kap. 2 §

Ändringen innebär att definitionen av *kemisk produkt* ändras på så sätt att ordet ”beredning” ersätts med ”blandning”. En särskild definition av ordet ”blandning” införs också. Detta görs för att anpassa terminologin i den svenska lagstiftningen till den som används i kemikalieklassificeringsförordningen och kemikalieresteringsförordningen. I kemikalieklassificeringsförordningen är blandning definierat som en blandning eller lösning som består av två eller flera ämnen (artikel 2.8). Genom artikel 58.11 i samma förordning ersätts ordet ”beredning” i kemikalieresteringsförordningen med ”blandning”.

14 kap. 3 §

Ändringen innebär att paragrafens definitioner kompletteras med en kort beteckning av kemikalieklassificeringsförordningen som nämns på annat håll i kapitlet.

14 kap. 10 §

Ändringen utgör en följdändring till den ändring som görs i 2 §. Den ändringen medför ett behov av ändrade hänvisningar i 10 §.

14 kap. 17 §

En ändring görs till följd av den förändrade terminologin i 2 §. Ordet beredning byts där således ut mot blandning.

14 kap. 20 §

Ändringen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges en dispensmöjlighet för krav i kemikalieklassificeringsförordningen, om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen. Till grund för bestämmelsen ligger artikel 1.4 i förordningen som innehåller en rätt för medlemsstaterna att tillåta undantag från förordningen när det är nödvändigt på grund av försvarsintressen. Motsvarande dispensmöjlighet föreligger redan såvitt avser kemikalierregistreringsförordningen.

26 kap. 3 §

Ändringen i *tredje stycket* innebär att det kommunala tillsynsansvaret för hanteringen av kemiska produkter enligt 14 kap. upphävs. I stället kommer regeringen med stöd av bemyndigandet i 26 kap. 3 § första stycket meddela föreskrifter vilket ansvar kommunen ska ha för tillsyn över 14 kap. och föreskrifter meddelade med stöd av det kapitel. Ändringen är en förutsättning för att det ska vara möjligt att föreskriva om statlig tillsyn över hanteringen av kemiska produkter utan att det samtidigt uppkommer ett dubbelt tillsynsansvar mellan staten och kommunen.

Ändringen i *fjärde stycket* förtydligar att bestämmelsen är ett normgivningsbemyndigande för regeringen. Bestämmelsen har också ändrats genom att det tydliggjorts att kommunens begäran om att få ta över tillsyn är en förutsättning för att en tillsynsmyndighet ska få överlåta tillsynen, inte för att regeringen ska få meddela föreskrifter i frågan. Någon ändring i sak är inte avsedd.

26 kap. 5 §

Den nuvarande lydelsen innebär att regeringen får meddela föreskrifter om att *tillsynsbestämmelserna* i 26 kap. ska gälla även i fråga om tillsyn över att EG-förordningar inom miljöbalkens tillämpningsområde följs. I 26 kap. finns bestämmelser om miljörapport (19 §) och egenkontroll (20 §) som inte i första hand har tillsynsmyndigheten som adressat utan är riktade till verksamhetsutövaren. Även om både miljörapporten och verksamhetsutövarens egenkontroll är viktiga verktyg för att myndigheten ska kunna utöva en effektiv tillsyn, är det inte självklart att bestämmelserna är att anse som tillsynsbestämmelser i strikt mening. Det finns därför anledning att tydliggöra att regeringen får meddela föreskrifter om att alla bestämmelser i 26 kap. ska gälla i fråga om tillsyn över att EU-förordningar inom miljöbalkens tillämpningsområde följs. Med den föreslagna ändringen blir det tydligt att regeringen kan meddela föreskrifter om att bestämmelserna om miljörapport och egenkontroll ska gälla i fråga om tillsyn över att EU-förordningar följs. Ändringen innebär också att "EG" byts ut mot "EU" till följd av ikraftträdandet av Lissabonfördraget.

26 kap. 22 §

Ändringen i *andra stycket* innebär att i de fall den nya bestämmelsen i 26 kap. 22 b § är tillämplig så ska den tillämpas i stället för 22 § andra

stycket. Enligt 22 § kan en tillsynsmyndighet utse någon annan än verksamhetsutövaren att utföra en undersökning av verksamheten som behövs för tillsynen. Enligt andra stycket är verksamhetsutövaren då skyldig att ersätta kostnaderna för undersökningen med det belopp som tillsynsmyndigheten fastställt. Eftersom den föreslagna nya bestämmelsen i 22 b § innebär att ansvaret för att ersätta kostnader inskränks, behöver det i andra stycket framgå att 22 § b, om den är tillämplig, ska tillämpas i stället för 22 § andra stycket.

26 kap. 22 a §

Bestämmelsen är ny och innebär ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva att en tillsynsmyndighet får förelägga den som saluför, överlåter eller till Sverige för in eller från Sverige för ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara att lämna de varuprover som kan ha betydelse för tillsynen. En liknande bestämmelse om skyldighet att utan ersättning lämna varuprov fanns före miljöbalkens ikraftträdande i 17 § lagen (1985:426) om kemiska produkter. I dag finns bestämmelser om rätt för tillsynsmyndighet att förelägga en näringsidkare att utan ersättning tillhandahålla varuprov i annan lagstiftning om produktsäkerhet, till exempel i 26 § produktsäkerhetslagen (2004: 451), 5 § lagen (1992:1327) om leksakers säkerhet, 19 § lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor och 24 § läkemedelslagen (1992:859). I förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 2 s. 282) förtydligas i kommentaren till 26 kap. 21 § vad som avses med "behövs för tillsynen".

26 kap 22 kap. b §

Bestämmelsen är ny.

Av *första punkten* följer att om det finns särskilda skäl ska den som lämnat varuprovet ha rätt till ersättning för provet av tillsynsmyndigheten. Särskilda skäl kan föreligga om varuprovet avser en särskilt dyr vara eller att tillsynsmyndigheten begärt fler varuprover än vad som är normalt.

Andra punkten innebär att den som lämnat ett varuprov inte behöver ersätta kostnaderna för provtagning och undersökning av provet, om det finns särskilda skäl. Enligt miljöbalken gäller normalt att verksamhetsutövaren ska stå för kostnaderna för undersökningar som krävs för tillsynen, se 26 kap. 22 § andra stycket och 27 kap. 1 § miljöbalken. Kostnaderna för att analysera ett varuprov kan uppgå till höga belopp och ett oinskränkt kostnadsansvar för företagen i fråga om analyser av varuprover skulle kunna få orimliga konsekvenser. Små företag skulle kunna få betala höga kostnader för undersökningar som visar att de följer gällande regelverk. Särskilda skäl för att verksamhetsutövare inte ska behöva ersätta kostnader för provtagning och undersökning kan vara att undersökningen visar att verksamhetsutövaren följt gällande bestämmelser för den kemiska produkten, organismen eller varan eller om kostnaden för analysen uppgår till höga belopp.

26 kap. 27 §

Ändringen innebär endast att ”EG” byts ut mot ”EU” till följd av ikraftträdandet av Lissabonfördraget.

27 kap. 1 §

Ändringen innebär endast att ”EG” byts ut mot ”EU” till följd av ikraftträdandet av Lissabonfördraget.

27 kap. 2 §

I *andra stycket* finns en upplysning om att det finns bestämmelser om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader på andra platser i miljöbalken utöver 27 kap. Eftersom den nya 26 kap. 22 b § 2 är en ny bestämmelse om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader tas en hänvisning till 22 b § 2 in i *andra stycket*.

27 kap. 3 §

Ändringen i första stycket är en hänvisning till den nya bestämmelsen i 26 kap. 22 b §. Den innebär att även när en myndighets kostnader för undersökning ska ersättas med stöd av 22 b § 2, ska den som är skyldig att betala kostnaderna lämna de uppgifter som behövs för att ersättningens storlek ska kunna bestämmas.

Det andra stycket är nytt och motsvarar nuvarande sista meningens sista led. Någon ändring i sak är inte avsedd utan bestämmelsen har endast formulerats om i syfte att klargöra att det är frågan om ett normgivningsbemyndigande.

29 kap. 3 §

Andra stycket 8

Bestämmelsen är ny. Förslaget är en följd av att vissa begränsningar i fråga om utsläppande på marknaden och användning av kemiska produkter och varor förts över till kemikalierregistreringsförordningen från direktiv 76/769/EEG. I och med att bestämmelserna finns i en EU-förordning kommer de inte längre kräva genomförande i svensk rätt genom förordningar under miljöbalken. Reglerna i kemikalierregistreringsförordningen kommer därmed inte att omfattas av straffbestämmelsen i 29 kap. 3 § *andra stycket* 2. En ny straffbestämmelse behövs således för att överträdelser av begränsningsreglerna fortfarande ska vara straffsanktionerade.

Andra stycket 9

Bestämmelsen är ny. I artikel 35 i kemikalieklassificeringsförordningen finns krav på förpackningar som innehåller farliga ämnen eller blandningar. En förpackning ska vara utformad och konstruerad så att innehållet inte kan läcka ut, materialet i förpackningen och förslutningen ska inte kunna skadas av innehållet eller vara sådant att det lätt bildar föreningar med det, förpackningen och förslutningen ska inte kunna lossna utan tåla normal påfrestning och om förpackningen är avsedd att kunna återförslutas ska den kunna göra det upprepade gånger utan att

innehåller läcker ut. Artikeln ställer också krav på att förpackningar inte får ha en lockande eller vilseledande utformning.

Straffbestämmelsen omfattar den som släpper ut en kemisk produkt eller ett explosivt föremål på marknaden utan att följa förpackningskraven i artikel 35.1 eller 35.2 första stycket i EU-förordningen.

Andra stycket 10

Bestämmelsen är ny och innebär en straffsanktionering av kemikalieklassificeringsförordningens regler om att förpackningar av vissa ämnen och blandningar ska vara försedda med en barnskyddande förslutning. Kravet på sådan förslutning anges i artikel 35.2 andra stycket i förordningen. Som angetts ovan i allmänmotiveringens avsnitt 6.3.1 omfattar straffansvaret inte den som enbart är återförsäljare. Det är den som i egenskap av att vara tillverkare, nedströmsanvändare eller någon som för in en kemisk produkt eller ett explosivt föremål till Sverige och som släpper ut produkten eller föremålet på marknaden utan att iaktta kraven i artikel 35.2 andra stycket som omfattas av straffansvar.

29 kap. 3 b §

Med anledning av att begreppet ”beredning” i kemikalierregistreringsförordningen nu har ersatts av ”blandning” görs en följdändring i 29 kap. 3 b §

29 kap. 6 §

En ändring görs i *första stycket 1 a)* som innebär att hänvisningen till hälso- och miljöfarlighet när det gäller farliga ämnen och beredningar utgår. Detta med anledning av att man i kemikalieklassificeringsförordningen använder en annan terminologi vilket kan riskera att skapa oklarhet i fråga om omfattningen av det straffbara området.

En ändring görs även i *första stycket 5 a)*. I artikel 57.11 i kemikalieklassificeringsförordningen anges att ordet ”beredning” i kemikalierregistreringsförordningen ska ersättas med ”blandning”. Motsvarande ändring bör därför göras i straffbestämmelsen i 6 § första stycket 5 a).

Första stycket 6. Bestämmelsen är ny och innebär en kriminalisering av kemikalieklassificeringsförordningens regler om klassificering och märkning. I artikel 4 i kemikalieklassificeringsförordningen anges allmänna klassificerings-, märknings- och förpackningsskyldigheter.

6 § första stycket 6 a) omfattar överträdelse av klassificeringsbestämmelserna i artikel 4. I artikel 4.1 finns ett krav på att tillverkare, importörer och nedströmsanvändare ska klassificera ämnen och blandningar i enlighet med förordningens bilaga II innan de släpper ut dem på marknaden. Artikel 4.2 innehåller även krav på att tillverkare och producenter av varor liksom importörer under vissa angivna förutsättningar ska klassificera de ämnen som inte släpps ut på marknaden. Artikel 4.3 reglerar särskilt klassificering av ämnen för vilka det finns en harmoniserad klassificering. Enligt artikel 4.8 gäller att vid tillämpning av förordningen ska de föremål som avses i artikel 2.1 i bilaga I klassificeras, märkas och förpackas enligt bestämmelserna för ämnen och blandningar innan de släpps ut på marknaden.

I 6 § första stycket 6 b) regleras överträdelse av märkningsbestämmelserna i artikel 4 i förordningen. I artikel 4.4 finns ett krav på att om ett ämne eller en blandning har klassificerats som farligt, ska leverantörerna säkerställa att ämnet eller blandningen har märkts i enlighet med avdelningarna III och IV, innan ämnet eller blandningen släpps ut på marknaden. Enligt artikel 4.7 får en blandning som avses i del 2 i bilaga II och som innehåller ett ämne som klassificerats som farligt, inte släppas ut på marknaden om den inte har märkts i enlighet med vad som anges i avdelning II.

9.2 Ändringarna i arbetsmiljölagen (1977:1160)

1 kap. 2 §

I 2 § regleras lagens tillämpningsområde. Ändringen i *sjätte stycket* innebär att hänvisningen till artikel 35 i kemikalierregistreringsförordningen ändras till en generell hänvisning till kemikalierregistreringsförordningen. Ändringen är en följd av att Arbetsmiljöverket får ett större ansvar för tillsynen över förordningen.

3 kap. 2 b §

Bestämmelsen är ny och innebär ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om att 3 kap. 2 a § första och andra styckena ska gälla även i fråga om att följa kemikalierregistreringsförordningen. Bemyndigandet är avgränsat till att avse de frågor som faller under Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar. Det innebär att endast i de frågor som regeringen med stöd av det föreslagna nya bemyndigandet i 7 kap. 2 § föreskrivit att Arbetsmiljöverket ska ha ett tillsynsansvar över att kemikalierregistreringsförordningen följs, får regeringen också föreskriva att 3 kap. 2 a § första och andra styckena ska gälla.

I 2 a § första stycket finns bestämmelser om arbetsgivarens ansvar för att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö. I det andra stycket finns bestämmelser om skyldighet för arbetsgivaren att dokumentera arbetsmiljön och upprätta handlingsplaner. Arbetsgivarens skyldigheter enligt 2 a § brukar benämnas systematiskt arbetsmiljöarbete.

7 kap. 2 §

Ändringen innebär att skyldigheten för Arbetsmiljöverket att utöva tillsyn över att artikel 35 i kemikalierregistreringsförordningen följs, i stället blir ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om Arbetsmiljöverkets tillsyn över att kemikalierregistreringsförordningen följs.

7 kap. 7 §

Ändringen i första stycket innebär att Arbetsmiljöverket får ett bemyndigande att besluta de förelägganden eller förbud som behövs för att de bestämmelser i kemikalierregistreringsförordningen som omfattas av

Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar ska följas. Överträdelse av sådana förelägganden och förbud omfattas av straffbestämmelserna i 8 kap. 1 § samma lag. Dessutom har ”meddela” ändrats till ”besluta” för att tydliggöra att det inte är fråga om normgivning utan beslut i ett enskilt fall.

Ändringen i fjärde stycket innebär att ”meddelats” byts ut till ”beslutats” i enlighet med den ändring som föreslås i första stycket.

9.3 Ändringarna i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

5 kap. 1 §

Ändringen i *tredje stycket* innebär att den nuvarande hänvisningen till artikel 35 i kemikalierregistreringsförordningen tas bort. I stället kommer Transportstyrelsens tillsyn över att kemikalierregistreringsförordningen följs regleras i ett nytt *fjärde stycke*. Enligt det nya fjärde stycket kommer Transportstyrelsen, i likhet med Arbetsmiljöverket, få ett utökat tillsynsansvar över att kemikalierregistreringsförordningen följs. Transportstyrelsens tillsynsansvar kommer omfatta de delar av kemikalierregistreringsförordningen för vilka regeringen föreskrivit ett tillsynsansvar med stöd av 7 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160).

Det nya *femte stycket* motsvarar nuvarande tredje stycket sista mening.

1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)

Häri genom föreskrivs i fråga om miljöbalken (1998:808) dels att 26 kap. 3 och 5 §§ och 29 kap. 4 § ska ha följande lydelse, dels att det i 26 kap. ska införas två nya paragrafer, 19 a och 19 b §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagna lydelse

26 kap.

3 §

Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, generalläkaren, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter), i enlighet med vad regeringen bestämmer.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, över hanteringen av kemiska produkter enligt 14 kap. och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Regeringen får föreskriva att den tillsynsmyndighet regeringen bestämmer får överlåta åt en kommun att i ett visst avseende utöva

sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet, om kommunen har gjort framställning om det.

Detta gäller inte verksamhet som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

5 §

Regeringen får meddela föreskrifter om att *tillsynsbestämmelserna* ska gälla även i fråga om tillsyn över att EG-förordningar inom denna balks tillämpningsområde följs.

Regeringen får meddela föreskrifter om att *bestämmelserna i detta kapitel* ska gälla även EG-förordningar inom denna balks tillämpningsområde.

22 a §

Tillsynsmyndigheten får förelägga den som för in till eller för ut ur Sverige, saluför eller överlåter kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor att tillhandahålla varuprover som kan ha betydelse för tillsynen över 14 kap. och föreskrifter meddelade med stöd av det kapitlet.

Den som har lämnat ett varuprov enligt första stycket har rätt till ersättning från tillsynsmyndigheten för varuprovet, om det finns särskilda skäl för det.

22 b §

Den som tillhandahållit varuprover enligt 22 a § ska ersätta tillsynsmyndighetens kostnader för provtagning och undersökning av prover, om undersökningen visar att bestämmelserna för den kemiska produkten eller varan inte följts.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får med-

delat ytterligare föreskrifter om ersättning av kostnader för provtagning och undersökning av prover.

29 kap.

3 §

För miljöfarlig kemikaliehantering döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet tar befattning med en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt utan att vidta de skyddsåtgärder, produktval eller försiktighetsmått i övrigt som behövs på grund av produktens, organismens eller varans inneboende egenskaper och genom denna underlåtenhet orsakar eller riskerar att orsaka skada på människor eller i miljön.

Detsamma gäller den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot ett förbud att sprida bekämpningsmedel enligt 14 kap. 7 §,

2. bryter mot ett förbud eller en föreskrift om en skyddsåtgärd, ett produktval eller ett annat försiktighetsmått som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

3. bryter mot ett förbud eller en begränsning för att producera, använda eller på marknaden släppa ut ett ämne, en produkt eller en utrustning enligt artikel 3, 4, 5 eller 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

4. genom att på marknaden släppa ut ett tvätt- eller rengöringsmedel eller en tensid för ett sådant medel utan att följa en skyldighet enligt artikel 3 eller 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel,

5. i fråga om åtgärder för att hindra eller åtgärda läckage av fluorerade växthusgaser bryter mot bestämmelserna i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 av den 17 maj 2006 om vissa fluorerade växthusgaser,

6. i fråga om att återvinning av fluorerade växthusgaser ska utföras av certifierad personal eller personal med lämplig utbildning bryter mot en bestämmelse i artikel 4.1 eller 4.3 i förordning

6. i fråga om att återvinning av fluorerade växthusgaser ska utföras av certifierad personal eller personal med lämplig utbildning bryter mot en bestämmelse i artikel 4.1 eller 4.3 i förordning

(EG) nr 842/2006, *eller*

7. använder en fluorerad växthusgas eller släpper ut en sådan gas på marknaden och därigenom bryter mot ett förbud i artikel 8 eller 9 i förordning (EG) nr 842/2006.

(EG) nr 842/2006,

7. använder en fluorerad växthusgas eller släpper ut en sådan gas på marknaden och därigenom bryter mot ett förbud i artikel 8 eller 9 i förordning (EG) nr 842/2006, *eller*

8. bryter mot en begränsning för att tillverka, släppa ut på marknaden eller använda ett ämne, som sådant eller ingående i en beredning eller vara, enligt artikel 67 i förordning (EG) nr 1907/2006.

Ansvar skall inte dömas ut enligt denna paragraf, om

1. ansvar för gämingen kan dömas ut enligt 1 §,
2. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 6 § eller om ansvar enligt 6 § inte skall dömas ut till följd av 6 § andra stycket, eller
3. ansvar för gämingen kan dömas ut enligt 9 § första stycket 9.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2009.

2. Bestämmelserna i 26 kap. 3 § i sin äldre lydelse tillämpas i tillsynsrenden som inletts före ikraftträdandet.

7 Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs att i fråga om arbetsmiljölagen (1977:1160),

- dels att 1 kap. 2 § och 7 kap. 2 och 7 §§ ska ha följande lydelse,
- dels att 3 kap. 2 b § ska betecknas 3 kap. 2 c §,
- dels att den nya 3 kap. 2 b § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller, med den inskränkning som anges i 4 §, varje verksamhet i vilken arbetstagare utför arbete för arbetsgivares räkning. I fråga om fartygsarbete gäller lagen även när svenska fartyg används till sjöfart utanför Sveriges sjöterritorium.

I fråga om fartyg och fartygsarbete ska vad som sägs i denna lag om Arbetsmiljöverket i stället gälla Sjöfartsverket. Vad som sägs om en arbetsgivare i denna lag ska såvitt avser fartyg också gälla en redare, även då fartygsarbete utförs av någon annan än den som är anställd av redaren. Med redare likställs i denna lag den som i redarens ställe utövar ett avgörande inflytande över fartygets drift.

Om skyldigheter i vissa avseenden för andra än arbetsgivare och arbetstagare finns bestämmelser i 3 och 5 kap. Om befälhavarens skyldigheter vid fartygsarbete finns bestämmelser i fartygssäkerhetslagen (2003:364).

I fråga om varor som är avsedda för konsumenter eller som kan antas komma att användas av konsumenter gäller också produkt-säkerhetslagen (2004:451).

En bestämmelse om skyldighet för arbetsgivare att göra information om kemiska ämnen och beredningar tillgänglig finns i artikel 35 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach),

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommis-

kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

sionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG finns bestämmelser om tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av ämnen, som sådana eller ingående i beredningar eller varor.

3 kap.

2 b §

Regeringen får meddela föreskrifter om att 2 a § första och andra stycket ska gälla även i fråga om efterlevnaden av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG i frågor som faller under Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar.

7 kap.

2 §

Arbetsmiljöverket utövar tillsyn enligt detta kapitel över att bestämmelsen i artikel 35 i

Regeringen får meddela föreskrifter om Arbetsmiljöverkets tillsyn enligt detta kapitel över

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

7 §

Arbetsmiljöverket får gentemot den som har skyddsansvar enligt 3 kap. 2–12 och 14 §§, 5 kap. 3 § första stycket eller 6 § i detta kapitel meddela de förelägganden eller förbud som behövs

1. för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ska följas, och

2. för att *artikel 35* i förordning (EG) nr 1907/2006 ska följas.

2. för att *de bestämmelser* i förordning (EG) nr 1907/2006 som omfattas av Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag ska följas.

I beslut om föreläggande eller förbud kan Arbetsmiljöverket sätta ut vite.

Om någon inte vidtar en åtgärd som åligger honom enligt ett föreläggande, får Arbetsmiljöverket förordna om rättelse på hans bekostnad.

Om ett föreläggande har meddelats beträffande någon åtgärd till vilken det krävs bygglov, rivningslov eller marklov enligt plan- och bygglagen (1987:10) men sådant lov inte beviljas, upphör föreläggandet att gälla såvitt avser åtgärden.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2009.

9 Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs i fråga om fartygssäkerhetslagen (2003:364) att 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §

Sjöfartsverket utövar, om något annat inte anges, tillsyn enligt denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av lagen när det gäller

1. fartyg och deras utrustning, drift, lastning, lossning och säkerhetsorganisation,
2. säkring av last som ännu inte har förts ombord,
3. rederiers säkerhetsorganisation, och
4. arbetsmiljön ombord.

När det gäller inspektion enligt 8 § utövas tillsyn även av Kustbevakningen i den utsträckning som Sjöfartsverket beslutar i samråd med Kustbevakningen.

I frågor som avser arbetsmiljön ska tillsynen också avse att arbetsmiljölagen (1977:1160), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän och föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar samt artikel 35 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv

I frågor som avser arbetsmiljön ska tillsynen också avse att arbetsmiljölagen (1977:1160), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän och föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar följs.

Tillsynen ska också avse de delar av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och

76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG följs. Sådan tillsyn utövas i samverkan med Arbetsmiljöverket.

kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG som omfattas av tillsynsansvar enligt föreskrifter meddelade med stöd av arbetsmiljölagen (1977:1160).

Tillsyn enligt första och andra stycket utövas i samverkan med Arbetsmiljöverket.

Bestämmelser om tillsyn av livsmedelshandlingen finns i livsmedelslagen (2006:804).

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2009.

Riksrevisionen, Svea hovrätt (Miljööverdomstolen), Nacka tingsrätt (miljödomstolen), Växjö tingsrätt (miljödomstolen), Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Kommerskollegium, Försvarsmakten, Generalläkaren, Statens Räddningsverk, Socialstyrelsen, Läke-medelsverket, Statens Folkhälsoinstitut, Arbetsgivarverket, Tullverket, Ekonomistyrningsverket (ESV), Statskontoret, Statistiska centralbyrån (SCB), Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Stockholms universitet, Kungliga Tekniska Högskolan, Uppsala Universitet, Luleå tekniska universitet, Statens Jordbruksverk, Livsmedelsverket (SLV), Sveriges Lantbruksuniversitet, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Boverket, Sjöfartsverket, Konkurrensverket, Skogsstyrelsen, Verket för innovationssystem (Vinnova), Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Jernkontoret, Konsumentverket, Arbetsmiljöverket, Stockholms kommun, Jönköpings kommun, Malmö kommun, Helsingborgs kommun, Halmstads kommun, Göteborgs kommun, Karlstads kommun, Borlänge kommun, Sundvalls kommun, Umeå kommun, Luleå kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenska Naturskyddsföreningen, Sveriges advokatsamfund, Svensk Handel, Föreningen Svenskt Näringsliv, Företagarna, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Föreningen Sveriges Skogsindustrier, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademiernas Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Näringslivets Regelnämnd (NNR), Aluminiumriket Sverige, Avfall Sverige, Ekologiska lantbrukarna, Greenpeace, Internationella kemikaliese-kretariatet, IT&Telekomföretagen, Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet (KTF), Kontrollföreningen för Ekologisk Odling (KRAV), Kretsloppsrådet, Plast- och Kemiföretagen, Svenskt Växtskydd, Sveriges Byggindustrier, Sveriges Färgfabrikanter förening (SVEFF), Sveriges Konsumenter i samverkan, SweMin, Teknikföretagen, TEKO-industrierna, Världsnaturfonden WWF, Återvinningsindustrierna, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC).

Förslag till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken att 14 kap. 2-3, 17 och 20 §§ och 29 kap. 3 och 6 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.**2 §**

I detta kapitel avses med

1. kemisk produkt: ett kemiskt ämne eller en *beredning* av kemiska ämnen som inte är en vara,

2. vara: ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion,

3. bioteknisk organism: en produkt som har framställts särskilt i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte och som helt eller delvis består av eller innehåller levande mikroorganismer, däribland virus, nematoder, insekter eller spindeldjur,

4. kemiskt bekämpningsmedel: en kemisk produkt som syftar till att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

5. biologiskt bekämpningsmedel: en bioteknisk organism som framställts särskilt för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller

1. kemisk produkt: ett kemiskt ämne eller en *blandning* av kemiska ämnen som inte är en vara,

2. *blandning*: *blandning eller lösning som består av två eller flera ämnen,*

3. vara: ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion,

4. bioteknisk organism: en produkt som har framställts särskilt i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte och som helt eller delvis består av eller innehåller levande mikroorganismer, däribland virus, nematoder, insekter eller spindeldjur,

5. kemiskt bekämpningsmedel: en kemisk produkt som syftar till att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

6. biologiskt bekämpningsmedel: en bioteknisk organism som framställts särskilt för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller

olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

6. hantering: en verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt eller bioteknisk organism tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överläts eller är föremål för något annat jämförbart förfarande,

7. införsel: att föra in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige, och

8. utförsel: att föra ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara från Sverige

olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

7. hantering: en verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt eller bioteknisk organism tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överläts eller är föremål för något annat jämförbart förfarande,

8. införsel: att föra in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige, och

9. utförsel: att föra ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara från Sverige.

3 §

I detta kapitel avses med

kemikalieklassificeringsförordningen: Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

kemikalierregistreringsförordningen: Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG,

biociddirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv 98/8/EG av den 16 februari 1998 om utsläppande av biocidprodukter på marknaden, senast ändrat genom kommissionens direktiv 2008/16/EG,

preparatdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/45/EG av den 31 maj 1999 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga preparat, senast ändrat genom kemikalierregistreringsförordningen,

växtskyddsmedelsdirektivet: rådets direktiv 91/414/EEG av den 15 juli 1991 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, senast ändrat genom kommissionens direktiv 2007/76/EG,

ämnesdirektivet: rådets direktiv 67/548/EEG av den 27 juni 1967 om tillnärmning av lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/121/EG. Bilaga 3

17 §

Reklam för *beredningar av kemiska ämnen*, som kan föranleda en enskild person att ingå köpeavtal utan att ha sett den etikett eller förpackning som *beredningen* är avsedd att levereras med, ska, om *beredningen* är farlig enligt artikel 2.2 i preparatdirektivet och den inte omfattas av undantagen i artikel 1.5, innehålla en upplysning om den typ eller de typer av fara som ska anges på etiketten eller förpackningen.

Reklam för *blandningar*, som kan föranleda en enskild person att ingå köpeavtal utan att ha sett den etikett eller förpackning som *blandningen* är avsedd att levereras med, ska, om *blandningen* är farlig enligt artikel 2.2 i preparatdirektivet och den inte omfattas av undantagen i artikel 1.5, innehålla en upplysning om den typ eller de typer av fara som ska anges på etiketten eller förpackningen.

20 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från krav i kemikalierregistreringsförordningen, om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från krav i kemikalierregistreringsförordningen *och kemikalieklassificeringsförordningen*, om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen.

29 kap.

3§

För miljöfarlig kemikaliehantering döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet tar befattning med en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt utan att vidta de skyddsåtgärder, produktval eller försiktighetsmått i övrigt som behövs på grund av produktens, organismens eller varans inneboende egenskaper och genom denna underlåtenhet orsakar eller riskerar att orsaka skada på människor eller i miljön.

Detsamma gäller den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot ett förbud att sprida bekämpningsmedel enligt 14 kap. 7 §,

2. bryter mot ett förbud eller en föreskrift om en skyddsåtgärd, ett produktval eller ett annat försiktighetsmått som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

3. bryter mot ett förbud eller en begränsning för att producera, använda eller på marknaden släppa ut ett ämne, en produkt eller en utrustning enligt artikel 3, 4, 5 eller 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2004 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

4. genom att på marknaden släppa ut ett tvätt- eller rengöringsmedel eller en tensid för ett sådant medel utan att följa en skyldighet enligt artikel 3 eller 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel,

5. i fråga om åtgärder för att hindra eller åtgärda läckage av fluorerade växthusgaser bryter mot bestämmelserna i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 av den 17 maj 2006 om vissa fluorerade växthusgaser,

6. i fråga om återvinning av fluorerade växthusgaser ska utföras av certifierad personal eller personal med lämplig utbildning bryter mot en bestämmelse i artikel 4.1 eller 4.3 i förordning (EG) nr 842/2006, *eller*

7. använder en fluorerad växt- husgas eller släpper ut en sådan gas på marknaden och därigenom bryter mot ett förbud i artikel 8 eller 9 i förordning (EG) nr 842/2006,

6. i fråga om återvinning av fluorerade växthusgaser ska utföras av certifierad personal eller personal med lämplig utbildning bryter mot en bestämmelse i artikel 4.1 eller 4.3 i förordning (EG) nr 842/2006,

7. använder en fluorerad växt- husgas eller släpper ut en sådan gas på marknaden och därigenom bryter mot ett förbud i artikel 8 eller 9 i förordning (EG) nr 842/2006, *eller*

8. *släpper ut en kemisk produkt eller ett explosivt föremål på marknaden utan att följa en skyldighet i artikel 35 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.*

6 §

För bristfällig miljöinformation döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. i fråga om kemiska produkter och biotekniska organismer bryter mot bestämmelserna om produktinformation i 14 kap. genom att

a) felaktigt klassificera eller låta bli att klassificera en produkt *med* a) felaktigt klassificera eller låta bli att klassificera en produkt enligt

avseende på hälso- och miljöfarlighet när det gäller farliga ämnen eller beredningar enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av bestämmelserna i 14 kap.,

b) låta bli att märka en produkt eller att lämna annan produktinformation enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av bestämmelserna i 14 kap.,

c) låta bli att med en lämplig symbol eller beteckning för fara eller risk eller med annan tydlig varningstext märka en produkt eller på annat sätt lämna produktinformation om märkningen eller informationen behövs till skydd för människors hälsa eller miljön, eller

d) lämna oriktig eller bristfällig produktinformation.

2. i fråga om kemiska produkter och explosiva föremål bryter mot en bestämmelse i förordning (EG) nr 1272/2008 genom att

a) felaktigt klassificera eller låta bli att klassificera ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artiklarna 4.1, 4.2, 4.3 eller 4.8, eller

b) felaktigt märka eller låta bli att märka ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artiklarna 4.4, 4.7 eller 4.8.

2. i fråga om kemiska produkter bryter mot en bestämmelse i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 av den 28 januari 2003 om export och import av farliga kemikalier genom att

a) låta bli att märka en produkt med en farosymbol, en farobeteckning, en riskfras eller ett varningsmärke enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.1,

b) låta bli att lämna säkerhetsdatablad enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.3, eller

c) lämna oriktig uppgift i märkningen eller säkerhetsdatabladet.

3. i fråga om kemiska produkter bryter mot en bestämmelse i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 av den 28 januari 2003 om export och import av farliga kemikalier genom att

a) låta bli att märka en produkt med en farosymbol, en farobeteckning, en riskfras eller ett varningsmärke enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.1,

b) låta bli att lämna säkerhetsdatablad enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.3, eller

c) lämna oriktig uppgift i märkningen eller säkerhetsdatabladet.

3. i fråga om tvätt- eller rengöringsmedel bryter mot förordning (EG) nr 648/2004 genom att låta bli att märka förpackningar enligt vad som krävs i förordningens artikel 11,

4. i fråga om produkter och utrustning som innehåller fluorerade växthusgaser bryter mot förordning (EG) nr 842/2006 genom att låta bli att märka produkter och utrustning enligt vad som krävs i förordningens artikel 7, eller

5. i fråga om kemiska produkter bryter mot en bestämmelse i förordning (EG) nr 1907/2006 genom att

a) låta bli att förse mottagaren av ett ämne eller en *beredning* med ett säkerhetsdatablad enligt kraven i artikel 31, eller

b) lämna oriktig eller bristfällig uppgift i säkerhetsdatabladet, eller

c) låta bli att tillhandahålla en mottagare eller konsument information om namn på ett ämne som ingår i en vara enligt kraven i artikel 33.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om underlåtenheten eller den oriktiga eller bristfälliga informationen varit sådan att den inte kunnat försvåra bedömningen av risken för skada på människors hälsa eller i miljön. Ansvar ska inte heller dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 9 § första stycket 9.

4. i fråga om tvätt- eller rengöringsmedel bryter mot förordning (EG) nr 648/2004 genom att låta bli att märka förpackningar enligt vad som krävs i förordningens artikel 11,

5. i fråga om produkter och utrustning som innehåller fluorerade växthusgaser bryter mot förordning (EG) nr 842/2006 genom att låta bli att märka produkter och utrustning enligt vad som krävs i förordningens artikel 7, eller

6. i fråga om kemiska produkter bryter mot en bestämmelse i förordning (EG) nr 1907/2006 genom att

a) låta bli att förse mottagaren av ett ämne eller en *blandning* med ett säkerhetsdatablad enligt kraven i artikel 31, eller

b) lämna oriktig eller bristfällig uppgift i säkerhetsdatabladet, eller

c) låta bli att tillhandahålla en mottagare eller konsument information om namn på ett ämne som ingår i en vara enligt kraven i artikel 33.

Denna lag träder i kraft den [] 2009.

Remissinstanserna – Kemikalieinspektionens lagförslag

Svea hovrätt (Miljööverdomstolen), Växjö tingsrätt (miljöödomstolen), Göteborgs tingsrätt, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket, Rikspolisstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Livsmedelsverket, Generalläkaren, Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Konsumentverket, Konkurrensverket, Kommerskollegium, Sveriges Kommuner och Landsting, Kungliga tekniska högskolan, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Stockholms kommun, Göteborgs kommun, Malmö kommun, Mölndals kommun, Svedala kommun, Upplands Bro kommun, Växjö kommun, Sundsvalls kommun, Luleå kommun, Kumla kommun, Vänersborgs kommun, Kungsörs kommun, Ljusdals kommun, Gällivare kommun, Oxelösunds kommun, Ulricehamns kommun, Olofströms kommun, Hudiksvalls kommun, Uddevalla kommun, Motala kommun, Mora kommun, Klippans kommun, Hjo kommun, Borgholms kommun, Haparanda kommun, Sveriges advokatsamfund, Svensk Handel, Svenskt näringsliv, Svenska Naturskyddsföreningen, Plast- och kemiföretagen, Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet.